

VERSLAG 1ste STUURGROEP SONO

datum: 22 september 2016

Aanwezig: Jeroen Backs (DOV), Katrijn Ballet (DOV), Dirk Broos (kabinet Crevits), Kaat Delrue (Arteveldehogeschool), Anton Derks (DOV), Geert Devos (UG), Mia Douterlungne (VLOR), Steven Groenez (HIVA), Guy Janssens (AgODi), Ilse Laurijssen (VUB), Mike Smet (KUL), Miekatrien Sterck (DOV), Melissa Tuytens (UG), Mieke Valcke (SERV), Liselotte Van de Perre (AHOVOKS), Peter Van Petegem (UA), Els Vermeire (Onderwijsinspectie), Veerle Van de Velde (AgODi), Lieven Viaene (Onderwijsinspectie), Naomi Wauterickx (DOV).

Verontschuldigd met kennisgeving: Bieke De Fraine (KUL), Ignace Glorieux (VUB), Maarten Pennincks (UA).

voorzitter: Jeroen Backs

verslaggever: Anton Derks

1 TOELICHTING ROL STUURGROEP

De voorzitter verwelkomt de leden van de stuurgroep en situeert het nieuwe steunpunt SONO binnen het kennisbeleid van het Departement Onderwijs & Vorming. De voorzitter schetst vervolgens de rationale van het steunpunt en de opdracht. (Zie powerpoint in bijlage).

De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de entiteiten van het beleidsdomein, het kabinet,, strategische adviesraden en promotoren van het steunpunt.

De stuurgroep volgt de werkzaamheden van het Steunpunt SONO op vanuit een strategisch niveau. De Stuurgroep volgt het meerjarenplan, de jaarplannen en de jaarverslagen op. Daarnaast zal er ook ruimte gemaakt worden voor inhoudelijke besprekingen.

Het steunpunt bestaat uit een consortium van universiteiten en één hogeschool. Het bevat de complementaire expertise van meerdere instellingen. Het steunpunt wordt gecoördineerd door promotor-coördinator prof. dr. Geert Devos.

Vragen vanuit de stuurgroep:

Hoe en door wie wordt de vrije ruimte bepaald? Dit gebeurt op advies van de stuurgroep met inbegrip van de onderzoekers. Voor de hele periode (2016-2020) is 550000 euro beschikbaar op de vrije ruimte. De promotor-coördinator pleit ervoor om de vragen voor de vrije ruimte voldoende tijdig door te geven, zodat dit goed kan ingepland worden. Vanuit de stuurgroep wordt gewezen op een spanningsveld, het kan gebeuren dat er dringende vragen zijn vanuit het beleid. Ad hoc ruimte impliceert ook een aangepast personeelsbeleid. Er zal hier een evenwicht moeten gevonden worden.

2 SAMENSTELLING OPVOLGINGSGROEPEN

De samenstelling van de opvolgingsgroepen staat beschreven in een apart document dat werd bezorgd bij de uitnodiging.

De opvolgingsgroepen staan in voor de inhoudelijke opvolging van de onderzoeken. Die opvolging zal eerder georganiseerd zijn volgens het OBPWO-model, met tussentijdse opvolging, en niet volgens het SSL-model, waar minder plaats was voor tussentijdse opvolging. De opvolgingsgroepen zullen dus frequenter samenkomen dan de algemene stuurgroep. De opvolgingsgroepen adviseren de stuurgroep, onder meer voor wat betreft de goedkeuring van jaarplannen en –verslagen.

Vragen en opmerkingen vanuit de stuurgroep.

Op vraag van de vertegenwoordigers van de strategische adviesraden zullen medewerkers van VLOR en SERV participeren aan de opvolgingsgroepen. De SERV wil niet noodzakelijk bij alle opvolgingsgroepen betrokken worden, maar wel bij de voor hun meest relevante (met name 1A).

Na enkele maanden zal geëvalueerd worden of het aantal leden in de stuur- en opvolgingsgroepen efficiënt georganiseerd is.

De onderzoekers (en niet enkel de promotoren) zijn ook welkom op de opvolgingsgroepen.

De eerste opvolgingsgroepen worden ingepland in oktober. Op de agenda staat onder andere de bespreking van het jaarplan 2016-2017. Het steunpunt zal het jaarplan 2016-17 indienen tegen 3 oktober 2016.

3 TOELICHTING MEERJARENPROGRAMMA

Geert Devos en Melissa Tuytens lichten het meerjarenprogramma toe.

De structuur van het meerjarenprogramma volgt de structuur van de beleidsnota. Het onderzoeksdomein 1 (de lerende) bevat ruim de helft van het onderzoek en is opgedeeld in 2 opvolgingsgroepen. Het tweede onderzoeksdomein heeft betrekking op leerkrachten en de school als organisatie. Het derde onderzoeksdomein focust op de organisatie van onderwijs.

Het dagelijks bestuur van het Steunpunt is verantwoordelijk voor de interne coördinatie van het steunpunt. Behalve een promotor-coördinator is er ook een adjunct-coördinator, die in het bijzonder zal instaan voor de inhoudelijke en praktische afstemming tussen de onderzoekslijnen en voor de optimalisering van de valorisatie. Daarnaast is er ook een algemeen promotorenoverleg. Tenslotte zijn er 4 coördinatieteams. Die teams zijn volgens het initiële voorstel geen afspiegeling van de opvolgingsgroepen, maar het Steunpunt streeft er naar de samenstelling van de teams toch in die zin te wijzigen.

De promotor-coördinator licht vervolgens de 14 onderzoekslijnen toe (zie powerpoint in bijlage).

Vragen en opmerkingen vanuit de stuurgroep:

Kan LiSO (schoolloopbanen in secundair onderwijs) de relatie leggen met de schoolloopbanen in het basisonderwijs? De LiSO-gegevens werden gekoppeld aan administratieve data met betrekking tot de loopbaangegevens in het basisonderwijs. Hierop werden reeds analyses uitgevoerd die gepresenteerd werden op een studiedag. Die presentatie kan op eenvoudig verzoek worden opgevraagd (powerpoint van Jonas Dockx).

De stuurgroep vraagt om onderzoekslijn 1.4 (monitoring M-decreet) goed af te stemmen met andere initiatieven en monitoringsinstrumenten. De voorzitter licht toe dat de kwantitatieve monitoring intern zal gebeuren en dat de afstemming met de activiteiten van het Steunpunt goed zal bewaakt worden.

De stuurgroep vraagt om bij de onderzoekswerkzaamheden steeds efficiëntie en meerwaarde (ten opzichte van andere maatregelen) na te streven. De promotor-coördinator beaamt dit en wijst op het algemeen belang van onderzoek ter ondersteuning van het beleid.

De stuurgroep vraagt om het onderzoek goed af te stemmen met de beleidsplannen inzake bestuurlijke optimalisatie.

De stuurgroep vraagt om de complementariteit en afstemming tussen onderzoekslijnen 3.1 inzake financiering goed af te stemmen met onderzoekslijn 1.3 inzake gelijke onderwijskansen. Onderzoekslijn 3.1 bouwt verder op voorgaande onderzoeken en gaat specifiek in op effectmeting van de (differentiële) financiering. Ook het Rekenhof merkte op dat er voor specifieke vragen inzake effectmetingen nog specifieke vragen onbeantwoord zijn gebleven.

Bij de onderzoekslijn 3.2 (evaluatie van het nieuw inschrijvingsbeleid) moet rekening gehouden worden met het feit dat de politieke discussie over de haalbaarheid van een veralgemeend centraal inschrijvings- en aanmeldingsmethode (CAR) nog niet is beslecht. De vraag is dus om het onderzoek te heroriënteren naar een ex ante evaluatie en flexibel in te spelen op geactualiseerde kennisvragen.

Het Steunpunt zal de planning 2016-17 verder concretiseren en neemt daarbij bovenstaande opmerkingen mee.

4 VRIJE RUIMTE 2016

De stuurgroep bespreekt het voorstel om de middelen voor vrije ruimte 2016 in te zetten op de Studiekostenproblematiek.

VERSLAG 2de STUURGROEP SONO

Datum: 10 november 2016

Aanwezig: Jeroen Backs (DOV), Katrijn Ballet (DOV), Dirk Broos (kabinet Crevits), Bieke De Fraine (KUL), Kaat Delrue (Arteveldehogeschool), Anton Derks (DOV), Geert Devos (UG), Mia Douterlungne (VLOR), Ilse Laurijssen (VUB), Mike Smet (KUL), Miekatrien Sterck (DOV), Elke Struyf (UA), Melissa Tuytens (UG), Mieke Valcke (SERV), Liselotte Van de Perre (AHOVOKS), Els Vermeire (Onderwijsinspectie), Naomi Wauterickx (DOV).

Verontschuldigd met kennisgeving: Ignace Glorieux (VUB), Maarten Penninckx (UA), Peter Van Petegem (UA), Lieven Viaene (Onderwijsinspectie).

Voorzitter: Jeroen Backs

Verslaggever: Anton Derks

1 GOEDKEURING VERSLAG VORIGE VERGADERING

Het verslag wordt goedgekeurd, mits één opmerking. In sectie 4 wordt verwezen naar de Raad van de VLOR, dit moet zijn: de Raad Secundair Onderwijs van de VLOR.

Opvolgingspunten naar aanleiding van het verslag:

Voor wat betreft de vraag aan de partners binnen de stuurgroep om na te gaan hoe ze de activiteiten van SONO kunnen afstemmen met hun eigen activiteiten meldt de VLOR dat tot op heden werd ingezet op informatiedoorstroom en toelichting.

De opvolgingsgroepen zijn opgestart. Binnenkort zullen de vergaderdata van de bijeenkomsten in 2017 worden ingepland (drie data per opvolgingsgroep). Tegelijk voorzien we de mogelijkheid om tussentijds extra opvolgingsgroepen in te plannen als daar behoefte toe ontstaat.

Het Rekenhof vraagt om structureel betrokken te worden om de onderzoeken af te stemmen. Er is hierover een bilateraal overleg gepland met het Departement. Een vertegenwoordiging van het Rekenhof in de stuurgroep is niet aangewezen.

Er wordt gevraagd om de informatie betreffende het steunpunt beschikbaar te maken. De voorzitter licht toe dat de documenten van de stuurgroep op de SharePoint zullen geplaatst worden. Bepaalde documenten, zoals het meerjarenplan, zijn reeds gepubliceerd op de publieke website voor onderwijsonderzoek (<http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/steunpunt-voor-onderwijsonderzoek-sono>).

Afspraken:

- De voorzitter van de stuurgroep zal op de volgende stuurgroep brieven over het overleg met het Rekenhof.
- De afstemming van SONO met de activiteiten van de partners in de stuurgroep wordt een vast onderdeel van de agenda van de stuurgroep.
- Het secretariaat van het departement zoekt data voor de bijeenkomsten van de stuurgroep en de opvolgingsgroepen voor het jaar 2017.
- De stuurgroep documenten van het steunpunt SONO worden op de SharePoint geplaatst.

2 HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Het ontwerp huishoudelijk reglement wordt besproken.

De vertegenwoordiger van de Vlor vraagt om de beheersovereenkomst ter beschikking te stellen aan de leden van de stuurgroep : in het huishoudelijk reglement wordt verwezen naar bepaalde artikels van de beheersovereenkomst en deze kon ze nu niet raadplegen.

De vertegenwoordiger van de Vlor maakt bezwaar tegen de vrijgavebeslissing door de minister en vraagt hoe dit gestipuleerd werd in het vorige steunpunt . Zij is vragende partij om met termijnen te werken. Zij verwijst naar de werkwijze bij onderzoeksrapporten van het rekenhof : de onderzoekers kunnen in alle onafhankelijkheid beleidsconclusies schrijven ; interne oplevering aan de minister die een maand de tijd heeft om samen met administratie een schriftelijk antwoord te geven op de beleidsconclusies ;de onderzoekers geven schriftelijk aan hoe zij dit antwoord verwerken : al deze stukken worden dan publiek gemaakt.

De vertegenwoordiger van de Vlor wijst erop dat er verschillende vormen van output op verschillende momenten te vinden zijn in de meerjarenplanning van de onderzoeken . Op zich vindt zij dat positief maar ze vraagt zich af of over iedere vorm van output vrijgavebeslissing moet gevraagd worden aan de minister. De VLOR is vragende partij voor garantie van spoedige vrijgave.

De voorzitter merkt op dat ook de onderzoeksrapporten die niet goedgekeurd worden door de stuurgroep finaal onder de openbaarheid van bestuur vallen. De vrijgavebevoegdheid van de minister heeft dus betrekking op het tijdstip van vrijgave (embargo) in functie van de planning van de communicatie.

De beheersovereenkomst (art. 45) stipuleert dat de minister binnen de drie maanden na ontvangst van het eindrapport een ontvangstmelding stuurt, waarin wordt aangegeven op welke wijze de onderzoeksresultaten mogen worden bekend gemaakt en verspreid.

Een lid van de stuurgroep merkt op dat artikel 4 van het huishoudelijk reglement melding maakt van de goedkeuring van publicaties, terwijl het in feite betrekking heeft over de goedkeuring van nog niet gepubliceerde rapporten.

De vraag wordt gesteld in welke mate verdere wetenschappelijke en maatschappelijke valorisatie van reeds vrijgegeven rapporten opnieuw moet voorgelegd worden voor vrijgave. Dit is niet het geval. Eenmaal een rapport is vrijgegeven, staat het de onderzoekers vrij hierover ruimer (bijvoorbeeld in wetenschappelijke of vulgariserende tijdschriften) te communiceren. In het geval de onderzoekers initiatief nemen voor een perscommunicatie over een vrijgegeven rapport, wordt hen wel gevraagd de opdrachtgever hierover op voorhand in te lichten, zoals bepaald in artikel 4 van het huishoudelijk reglement.

Afspraken:

- De bepaling in de beheersovereenkomst inzake de termijn van drie maanden (art. 45) wordt overgenomen in het huishoudelijk reglement.
- In artikel 4 van het huishoudelijk reglement wordt 'publicaties' vervangen door 'rapporten'.

3 GOEDKEURING JAARPLANNEN EN BEGROTING 2016 EN 2017

De coördinerende promotoren stellen de krachtlijnen van het jaarplan 2016-2017 kort voor.

De plannen werden reeds op de opvolgingsgroepen besproken. De opmerkingen uit de opvolgingsgroepen werden geïntegreerd in het jaarplan. Het verslag hieronder concentreert zich enkel op bijkomende opmerkingen vanuit de stuurgroep.

OL1.1 (LiSO).

Opmerkingen:

Op de LiSO conferentie van 13 december wil men nog niet vrijgegeven analyses bespreken. Er wordt gevraagd de PowerPointpresentaties tijdig voor te leggen aan de voorzitter van de stuurgroep, zodat dit met de raadgevers van het kabinet kan bekeken worden, zodat een pragmatische oplossing kan gezocht worden. De onderzoekers worden gevraagd om hun presentaties te komen toelichten op het kabinet.

Ahovoks wil een goede afstemming tussen LiSO en de peilingskalender. Er is momenteel geen rechtstreekse link tussen LiSO en de paralleltoetsen omdat LiSO longitudinaal is en deze bestaande toetsen moeilijk kun gekalibreerd worden met andere bestaande toetsen.

OL1.4: M-Decreet in de Vlaamse scholen.

Opmerking: het Rekenhof start in 2017 ook met een onderzoek naar implementatie M-decreet.

OL1.5: taalstimulerende maatregelen in de praktijk

Binnen het steunpunt wordt overleg gepleegd hoe het onderzoek van 1.5 kan afgestemd worden met 1.2 (onderzoekslijn naar spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten). Op de opvolgingsgroepen werd immers de vraag gesteld om – in het kader van het actieplan “samen tegen schooluitval” - de relatie te onderzoeken tussen het taalbeleid van de school en uitkomsten zoals spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. De onderzoekers bekijken de mogelijkheden, weliswaar binnen de beperking dat de looptijd van onderzoekslijn 1.2 eindigt begin 2019.

Afspraak:

- De stuurgroep geeft een gunstig advies voor de goedkeuring van het jaarplan en begroting 2016-2017.

4 VRIJE RUIMTE 2017

De oproep naar voorstellen van thema's voor de vrije ruimte kreeg veel respons: er werden 18 voorstellen ingediend door diverse partners. Er is voor 2017 136000 euro beschikbaar op de vrije ruimte.

De voorstellen staan beschreven in de longlist, die is opgenomen als bijlage bij dit verslag.

Het kabinet vraagt om na te gaan of het mogelijk is een deel van de vrije ruimte van 2017 vrij te laten voor nieuw opkomende vragen. De onderzoekers van hun kant zijn vragende partij om tijdig zicht te krijgen op de invulling van de vrije ruimte om de onderzoeksactiviteiten te kunnen inplannen.

De vertegenwoordiger van de Vlor verwijst naar het VLORadvies van themazetting voor het nieuwe steunpunt (2014). Verschillende thema's door de Vlor vernoemd werden ingebracht bij de bespreking van de vrije ruimte 2017 in de opvolgingsgroepen.

Om de bespreking te faciliteren werden de voorstellen opgedeeld naar 4 categorieën:

1) voorstellen die minder urgent zijn of overlappen met bestaande initiatieven.

1D Examencommissie.

Dit onderzoek bevat overlap met geplande datawarehouse activiteiten van de onderwijsadministratie en met afgelopen OBPWO-onderzoek "Wie herkanst". Ahovoks blijft echter vragende partij om over dit thema een geactualiseerde studie door onafhankelijke onderzoekers te laten uitvoeren. De vertegenwoordiger van de SERV is eveneens sterk geïnteresseerd in dit thema.

Er wordt overleg ingepland met Ahovoks om na te gaan hoe de onderzoeksbehoeften die rond dit thema leven kunnen ingevuld worden. Op de volgende stuurgroepvergadering zal hierover teruggekoppeld worden.

1G Studieloopbaan.

Dit thema wordt reeds voldoende gedekt door de bestaande onderzoekplannen.

1H Duaal leren.

Dit voorstel overlapt met geplande onderzoeksactiviteiten van SONO en van Syntra Vlaanderen.

2D Keuze voor opleiding onderwijsprofessional

Dit voorstel bevat weinig nieuwe informatie.

2E Professionalisering en ondersteuning.

Aanvangsbegeleiding is onderdeel van het loopbaandebat, in deze fase is het niet aangewezen hierover onderzoek in te plannen. Over de impact van vluchtelingen en anderstalige nieuwkomers op professionalisering en ondersteuning dient afgewacht te worden wat de resultaten zijn van het OBPWO-onderzoek naar OKAN, om na te gaan of er nog belangrijke openstaande kennisvragen zijn.

2F Lerarenopleiding en inclusief onderwijs.

Relevant thema, maar hier stelt zich een timingprobleem. De resultaten zouden te laat komen om mee te nemen bij de beleidsvoorbereiding van de hervorming van de lerarenopleiding.

2) Voorstellen die inpasbaar zijn in de bestaande onderzoekslijnen

1E Literatuurstudie rond inclusieve cultuur.

Het betreft een relevant voorstel, dat kan meegenomen worden in de bestaande onderzoekslijn van het M-decreet (luik literatuurreview). De onderzoekers zijn bereid dit mee te nemen in de bestaande onderzoeksplannen.

1F Werking en randvoorwaarden van beleidsmaatregelen M-decreet

Deze vragen kunnen ook in belangrijke mate meegenomen worden in de bestaande onderzoekslijn rond het M-decreet. Niet alles zal in 2017 kunnen behandeld worden, bepaalde onderdelen zullen zich situeren in de daaropvolgende jaren.

2G Kwaliteitsontwikkeling in scholen

Het betreft een belangrijke thema, dat aandacht verdient in alle onderzoekslijnen waar implementatie of beleidsontwikkeling in aan bod komt. Op termijn kan nagegaan worden of er hierover nog bijkomend onderzoek rond moet gepland worden.

3) voorstellen die niet in de vrije ruimte van SONO passen maar die te verkennen zijn voor de ad hoc ruimte buiten het steunpunt

1A Gelijke kansen in hoger onderwijs.

Potentieel beleidsrelevant. Aangezien SONO zich voornamelijk concentreert op het leerplichtonderwijs, kan geëxploreerd worden of er buiten SONO verder onderzoek naar dient te gebeuren. De Universiteit Hasselt zal over dit thema binnenkort een rapport publiceren. We willen eerst dit onderzoek afwachten vooraleer hierover nieuwe initiatieven te nemen.

1C Redelijke aanpassingen werkvloer

Beleidsrelevant, te exploreren of en hoe dit op termijn kan opgenomen worden buiten het steunpunt.

2A Effectiviteit van het ondersteuningsaanbod in kaart brengen.

Inhoudelijk is het een relevant en zinvol voorstel. Te exploreren of en hoe dit buiten het steunpunt kan opgenomen worden.

2B Monitor toekomstig tekort van leerkrachten

We hebben nog onvoldoende zicht of nieuw onderzoek voldoende nieuwe inzichten zal opleveren als aanvulling op de oefeningen die hierover reeds gebeurden.

3B Hoger onderwijs psychosociale problematiek.

Relevant, maar het thema valt buiten de scope van het Steunpunt dat zich concentreert op het leerplichtonderwijs. Er zal met de collega's van de afdeling Hoger Onderwijs en Volwassenenonderwijs nagegaan worden of en hoe deze problematiek dient opgevolgd te worden.

4) voorstellen die in aanmerking komen voor vrije ruimte 2017

1B Vreemdetalenonderwijs in het basisonderwijs

Dit voorstel werd reeds besproken en enthousiast onthaald op de opvolgingsgroep.

De onderwijsinspectie merkt op dat zij reeds een aantal activiteiten rond dit thema hebben opgenomen en plannen. Ze zullen in de onderwijsspiegel van 2017 rapporteren over Frans in het basisonderwijs en ze voeren een evaluatie uit over CLIL. De minister heeft de inspectie de vraag gesteld om na te denken over introductie van CLIL in het basisonderwijs. Dit maakt de opname van dit thema in het steunpunt minder acuut.

2C Verklarend onderzoek naar ziektecijfers schoolleiders

Dit relevante thema krijgt recent veel aandacht, en er leven hierover nog vele kennisvragen.

Verschillende leden van de stuurgroep zijn sterk geïnteresseerd in dit thema.

2H Kennisdelen.

Dit is een belangrijk thema gelet op de nadruk die er in de beleidsnota op gelegd wordt. Dit voorstel zou kunnen verder bouwen op vorig SSL-onderzoek naar professionele leergemeenschappen.

In het Strategisch Basisonderzoeksproject 'Potential' wordt er ook onderzoek op de rails gezet dat hiermee betrekking heeft. Het heeft ook raakvlakken met het thema teamteaching.

3A Werkingsmiddelen kleuteronderwijs.

In het parlement werden hierover vragen gesteld. Het voorstel bouwt voort op het bestaande onderzoek (Rekenhof, OESO en OBPWO). Er leven veel vragen naar de onderbouwing van de werkingmiddelen voor het kleuteronderwijs. Maar de vraag is dermate urgent dat SONO-onderzoek mogelijk te laat komt.

Afspraak:

- De stuurgroep gaat akkoord om thema 2C (verklarend onderzoek naar ziektecijfers schoolleiders) verder uit te werken voor de vrije ruimte 2017 en hierover een nota met advies aan de minister op te stellen.
- Over het voorstel 1D (examencommissie) zal overleg plaatsvinden om na te gaan wat er mogelijk is om de kennisbehoeften in te vullen. Op de volgende stuurgroepvergadering zal hierover worden teruggekoppeld.

5 VALORISATIE

Dit agendapunt wordt verschoven naar de volgende stuurgroep.

6 VERDERE PLANNING EN AFSPRAKEN

Er wordt een doodle opgemaakt om de 3 stuurgroepvergaderingen van 2017 in te plannen.

7 VARIA

De Vlaamse Regering besliste om de werkmiddelen voor 2017, 2018 en 2019 niet te indexeren. Deze beslissing heeft ook betrekking op SONO. De impact voor SONO blijft echter relatief beperkt, aangezien deze besparing enkel betrekking heeft op de werkmiddelen en niet op de middelen voor personeel.

Het steunpunt gaat akkoord met de vraag om leden van de stuurgroep en opvolgingsgroepen vrij te stellen van inschrijvingsgelden van activiteiten die door het steunpunt worden georganiseerd.

////////////////////////////////////

VERSLAG STUURGROEP SONO

datum: 10 maart 2017

Aanwezig: Dirk Broos, Lieven Viaene, Els Vermeire (Inspectie), Veerle Van De Velde (Agodi), Mia Douterlungne (VLOR), Mieke Valcke (SERV), Liselotte Van De Perre (AHOVOKS), Ides Nicaise (SONO), Bieke De Fraine (SONO), Mike Smet (SONO), Geert Devos (SONO), Melissa Tuytens (SONO), Kaat Delrue (SONO), Katrijn Ballet (SBO), Naomi Wauterickx (SBO), Miekatrien Sterck (SBO)

Verontschuldigd: Jeroen Backs (DOV), Micheline Scheys (DOV), Ignace Glorieux (VUB), Peter Van Petegem (UA)

voorzitter: Anton Derks (DOV)

verslaggever: Miekatrien Sterck (DOV)

1 AGENDA

1. Opvolging [verslag vorige stuurgroep](#)
 - a. *Terugkoppeling afstemming Rekenhof*
 - b. *Andere punten*
2. Valorisatieplan (zie [bijlage 1](#))
 - a. *Presentatie door onderzoekers (zie [hier](#))*
 - b. *Afstemming met activiteiten van partners in de stuurgroep*
3. Stand van zaken onderzoekslijnen
 - a. *Presentatie door onderzoekers van een overzicht van de reeds afgewerkte en geplande outputs (zie [hier](#))*
 - b. *Vraag aan stuurgroepleden: rond welke output(s) zouden jullie graag ter informatie een inhoudelijke presentatie krijgen op de volgende stuurgroep (met het oog op valorisatie)?*
4. Vrije ruimte 2017: goedkeuring voorstel Visie 2050 (zie bijlage [2a](#) en [2b](#))
 - a. *Korte toelichting van het voorstel door Ides Nicaise*
 - b. *Advies aan minister*

5. Voorstel tot wijziging van het jaarplan 2016-17 voor onderzoekslijnen 1.3 en 3.1 (zie [bijlage 3](#))
 - a. *Korte toelichting van het voorstel door Ides Nicaise*
 - b. *Advies aan minister*
6. Varia

2 VERSLAG

De voorzitter stelt een wijziging in de volgorde van agendapunten voor. Er wordt gestart met de agendapunten 4 en 5 waarvoor Prof. Nicaise deelneemt aan de vergadering.

4. Vrije ruimte: project visie 2050

De VLOR (Mia Douterlungne) heeft zich bij dit agendapunt onthouden. De startnota over het project visie 2050 staat juist vandaag op de agenda van de Vlaamse regering. De Vlor verwacht hierover een adviesvraag en kan vandaag op de SONO-stuurgroep geen standpunt innemen over een deel van het voorgestelde traject nl de verdieping van de toekomstverkenning.

Ides Nicaise, de promotor heeft het voorstel kort toegelicht. Hij heeft aangegeven te willen starten met de expertinterviews en nadien de ronde tafels.

De stuurgroep is akkoord om dit project op te nemen binnen de vrije ruimte 2017 van SONO.

De voorzitter verduidelijkt dat de rol van de stuurgroep in dit project bestaat uit het formuleren van suggesties ten aanzien van de onderzoekers, maar dat de transitie managers wel het laatste woord hebben in de opvolging van dit project.

De stuurgroep leden gaven een aantal inhoudelijke suggesties voor de uitvoering van de opdracht:

- Het is belangrijk te zoeken naar experts die voldoende visionair zijn zodat we echt voorbij het gekende kunnen gaan. We moeten het verder zoeken dan de “usual suspects”.
- De promotor van het project gaf aan dat het voor hem een persoonlijke bekommernis is dat er ook veel uitdagingen zijn voor onderwijs die niet direct iets te maken hebben met werk en dat er dus ook voldoende personen uit de sociale wereld, minderhedenforum e.d. zouden betrokken worden.
- Er werd door een stuurgroeplid gevraagd naar het verschil tussen de experts en de personen die deelnemen aan de rondetafels. Ides gaf aan dat het best mogelijk is dat er dezelfde personen in de gesprekken en de rondetafels kunnen zitten om nadien tot een consensus te komen.
- Kunnen er ook internationale experts en Europese experts bevestigd worden? De promotor gaf aan dat het budget en de timing krap is en dat de buitenlandse expertise al verdisconteerd is in de expertnota. Op zich is het echter niet onmogelijk volgens de voorzitter, bv via een skype gesprek of iemand uit Nederland zou dit wel mogelijk zijn. Als het echt nuttig en nodig is zouden we die mogelijkheid dus toch willen openlaten.
- De SERV vroeg om ook mensen uit de ondernemerswereld op te nemen in de lijst. SERV heeft ook interesse om deel te nemen aan de rondetafels.
- Een stuurgroeplid suggereerde om bij de experts ook zeker de jongeren te betrekken, bv VSK en de studentenvertegenwoordiging. Een ander stuurgroeplid gaf hierbij aan om de bestaande bevestigingen van jongeren ook wel mee te nemen om hen niet over te bevestigen (bv onderwijs 2030, ET debat).
- AHOVOKS wees ook op de toekomstverkenning die door de OESO gebeurd is.

Er werd afgesproken om de finale lijst met experts nog te bezorgen aan de stuurgroepleden.

2.1 Aanpassing jaarplan 2017 voor OL 1.3 gelijke onderwijskansen

De promotor van de onderzoekslijn, Ides Nicaise licht het voorstel tot bijsturing toe.

In het meerjarenplan werd onder onderzoekslijn 1.3 een luik voorzien 'indicatoren van sociale ongelijkheid in onderwijsloopbanen op basis van de leerlingendatabank'. Dat luik werd ook opgenomen in het oorspronkelijke jaarplan 2017. De onderzoekers stellen nu voor om dit luik te laten opnemen in onderzoekslijn 3.1 Financiering. In plaats daarvan stellen ze voor om binnen onderzoekslijn 1.3 een expertenenquête te organiseren naar bijkomende indicatoren van GOK-financiering in de EU-lidstaten. De argumenten hebben zowel betrekking op de inhoud als op efficiëntiewinsten en afstemming met initiatieven van het Departement Onderwijs & Vorming.

Er wordt afgesproken dat het Departement een overleg inplant met de promotor om informatie uit te wisselen over geplande initiatieven en verder af te stemmen.

Een stuurgroep lid vraagt wat de implicaties zijn van deze bijsturing op de meerjarenplanning. De promotor geeft aan dat er in elk geval steeds twee outputs per jaar zullen voorzien worden. Wat betreft 2017, zal de initieel voorziene tweede output behouden blijven en wordt de eerste output vervangen. Bedoeling is om het pilotrapport op te leveren tegen september. Tegen eind 2018 hebben ze de indicatoren voor alle EU landen en dan kunnen ze deze gebruiken in de analyse in 2019.

Een stuurgroep lid vraagt om het materiaal rond ongelijkheid en welbevinden uit de onderwijsspiegel zeker ook hier mee te nemen. De inspectie geeft aan dat er dit jaar een GOK-cyclus gepland is waarin de effectiviteit van het GOK-beleid op schoolniveau wordt bekeken. Over de jaren heen kan het zeker interessant zijn om deze informatie mee te nemen. De onderzoekers nemen contact op met de onderwijsinspectie om hierover af te stemmen.

De VLOR geeft aan dat dit een heel belangrijk onderzoeksproject is. De vraag wordt gesteld waarom die drie landen gekozen werden en of het niet interessanter is om te kijken naar landen die goed scoren op GOK eerder dan te wachten op het volledige Europese onderzoek. Ides Nicaise geeft aan dat het op basis van de bestaande literatuur niet zo eenduidig is welk land men dan zou moeten kiezen.

De voorzitter uit de bekommernis dat er in onderzoekslijn 1.3 verder gekeken wordt dan enkel naar financiering en bestaand onderzoek rond andere mogelijke verklaringen wordt meegenomen (zoals voorschoolse educatie, ongelijke draagkracht van scholen naar HR en infrastructuur, oriëntering,...) (bv onderzoek van de Werfhorst). De promotor-coördinator wijst er wel op om ook voldoende de focus te bewaken. De voorzitter beaamt maar geeft aan dat er wel al heel veel bestaand materiaal is dat gekend is en dat het dus relatief gemakkelijk kan worden meegenomen.

Er wordt gevraagd om voor de disseminatie naar Europa goed af te stemmen met de opdrachtgever rekening houdend met de procedures voor vrijgave.

De stuurgroep geeft een positief advies aan de minister voor deze wijziging van het jaarplan.

2.2 Opvolging verslag stuurgroep 10 november 2016

De voorzitter rapporteert over het afstemmingsoverleg dat de administratie (cel kennisbeleid) gehad heeft met het Rekenhof. Dit zal jaarlijks herhaald worden en tussentijds is er ook bilateriaal overleg met betrekking tot specifieke onderzoeken. Het Rekenhof heeft zelf ook met meerdere partners al overleg gehad, ook met onderzoekers en is van plan dit in de toekomst te blijven doen. De stuurgroepleden vragen meer informatie over de planning van het Rekenhof. De voorzitter geeft aan dat bekeken zal worden met het Rekenhof welke informatie doorgegeven mag worden aan de stuurgroep SONO.

Naar aanleiding van dit punt kaart een stuurgroeplid het probleem aan van de overbevraging van scholen, niet alleen omwille van wetenschappelijk onderzoek maar ook door bevragingen van studenten.

Inspectie vraagt om hier concreet werk van te maken met de partners aan de tafel. De administratie geeft aan dat er vanuit het beleidsonderzoek al verschillende initiatieven genomen zijn om de overbevraging tegen te gaan. Ook in het meerjarenprogramma van SONO is er voor gekozen om brede bevragingen zo veel als mogelijk te vermijden. Vanuit SONO worden de contactnames bij scholen zo veel als mogelijk opgevolgd en afgestemd. Er wordt afgesproken dat de afdeling strategische beleidsondersteuning een overleg inplant met de inspectie om optimale afstemming met SONO, peilingen en internationaal onderzoek te bereiken.

Een stuurgroeplid geeft nog mee dat het interessant zou zijn om te onderzoeken of het juridisch mogelijk is om meer gegevens van verschillende onderzoeken te koppelen. Er wordt bevestigd dat dat een interessante piste is maar dat informed consent dan zeker nodig is.

Mia Douterlungne (VLOR) herhaalt haar bekommernis om te komen tot een snelle vrijgave van de rapporten zodat deze maximaal maatschappelijk benut kunnen worden. “Bij nazicht van de vorige beheersovereenkomst steunpunt Studie- en schoolloopbanen staat bij punt 3.8 : “de stuurgroep is gelast met de beslissing over de goedkeuring en vrijgave van een publicatie. Indien geen consensus bestaat binnen de stuurgroep over de vrijgave, beslist de functioneel bevoegde minister of zijn afgevaardigde in de stuurgroep. Bij Viona-rapporten kunnen onderzoekers in elk geval en zonder voorwaarden drie maanden na goedkeuring van het eindresultaat door de werkgroep de resultaten verspreiden (automatische vrijgave) Tot drie maanden is dat mits akkoord van de opdrachtgever. Bij het steunpunt Werk (huishoudelijk reglement 2016-2020 art25) wordt onderscheid gemaakt tussen methodologische (automatische vrijgave na goedkeuring door WG en kabinet), monitoringrapporten (korttermijnen van 2 dagen tot een week) en inhoudelijke evaluatierapporten (30 dagen na goedkeuring door werkgroep en na expliciete vraag en akkoord van kabinet tot vrijgave). De Vlorvertegenwoordiger vindt dat er een serieuze mindshift gebeurd is over dit item bij het nieuwe steunpunt en vraagt onder meer ifv vrijgave deelrapporten om vanuit deze benchmarking de bepalingen inzake vrijgave te herbekijken.”

De administratie geeft aan dat er geopteerd is voor een zo licht mogelijke vrijgaveprocedure via de opvolgingsgroepen maar waarbij de minister als opdrachtgever toch ook haar rol kan spelen. De bezorgdheid van de VLOR wordt genoteerd.

Wat betreft de vraag tot onderzoek ivm examencommissie staat binnenkort een overleg ingepland.

2.3 Valorisatieplan

Het Steunpunt geeft een presentatie van het valorisatieplan (zie presentatie in bijlage)

De stuurgroepleden tonen veel interesse in de valorisatie. Er zijn heel veel kanalen om in dialoog te gaan en dit mag zeker nog verder versterkt worden.

De valorisatie wordt besproken in de stuurgroep maar ook in de opvolgingsgroepen waarin de diverse stakeholders ook vertegenwoordigd zijn. Dit geeft ook opportuniteiten naar valorisatie toe.

Er worden volgende aanvullende suggesties gedaan:

- valorisatie naar brede middenveld, bv vereniging waar armen het woord nemen, minderhedenforum. Dit kan ook opgenomen worden via presentaties aan de VLOR
- onderzoekers uitnodigen met een korte presentatie bv voor de commissie onderwijs van SERV
- interactieve en diepgaande sessies met de onderwijsinspectie rond bepaalde onderzoeken, evt in samenwerking met andere partners. Agodi heeft hiervoor ook interesse bijvoorbeeld voor LOP-medewerkers ikv GOK en financiering
- De commissie onderwijsonderzoek van de vlór geeft volgende punten mee vooral om de maatschappelijke valorisatie te verhogen : vertaalslag voor de praktijk is niet voor alle onderzoeken relevant : hoe en waar wordt het onderscheid gemaakt tussen beleidsgericht en wat voor onderwijspraktijk wordt ontsloten (stuurgroep, dept, opvolgingsgroep?) ; ontsluiting voor praktijk vergt zoeken naar specifieke vormgeving en schrijfstijl ; pedagogische begeleidingsdiensten hebben een belangrijke rol inzake wisselwerking onderzoek ; bewaken en stimuleren van betrokkenheid praktijk in onderzoek zelf zodat er echte wisselwerking is.
- Er is een vraag om ook sterk in te zetten op beleidsgerichte valorisatie en hierrond is ook een grote bereidheid bij de onderzoekers. Beleidsgerichte valorisatie gebeurt ook via beleidsaanbevelingen en eventueel via toelichtingen op het kabinet.

De promotor-coördinator geeft aan dat er in alle onderzoeken steeds beleidsaanbevelingen en een beleidssamenvatting worden opgenomen waarbij bv ook aandacht is voor eventuele belemmerende factoren. Hij geeft wel aan dat het belangrijk is om de grens te bewaken tussen wetenschappelijk onderzoek en beleidsontwikkeling. De stuurgroep vraagt om in de beleidsaanbevelingen echt beleidsreflecties te maken bijvoorbeeld duidelijk maken wat het verband is met de huidige regelgeving. Een dialoog tussen beleidsmakers en onderzoekers kan helpen om de onderzoeksresultaten te vertalen naar beleid.

2.4 Stand van zaken onderzoekslijnen

De stand van zaken van onderzoekslijnen wordt op de volgende stuurgroep besproken . De presentatie met de stand van zaken van de outputs wordt ter informatie wel al bezorgd (zie bijlage).

VERSLAG STUURGROEP SONO

datum: 2 juni 2017

Aanwezig: Jeroen Backs (DOV), Katrijn Ballet (DOV), Bieke De Fraine (KUL), John De Plecker (DOV), Kaat Delrue (Arteveldehogeschool), Anton Derks (DOV), Ilse Laurijssen (VUB), Mike Smet (KUL), Miekatrien Sterck (DOV), Elke Struyf (UA), Melissa Tuytens (UGent), Mieke Valcke (SERV), Peter Van Petegem (UA), Els Vermeire (Onderwijsinspectie), Lieven Viaene (Onderwijsinspectie), Naomi Wauterickx (DOV), Ides Nicaise (KUL), Emilie Franck (KUL), Kris Van den Branden (KULeuven)

Verontschuldigd: Geert Devos (UGent), Mia Douterlunge (Vlor), Ignace Glorieux (VUB), Liselotte Van De Perre (Ahovoks)

voorzitter: Jeroen Backs

verslaggever: Anton Derks

1. Opvolging verslag vorige stuurgroep (10 min) (zie ook reactie Rekenhof)

Het verslag wordt goedgekeurd.

John De Plecker, afdelingshoofd Basisonderwijs en Deelijds Kunstonderwijs zal vanaf heden Micheline Scheys vervangen als vertegenwoordiger van het Departement Onderwijs & Vorming in de stuurgroep.

Opvolgingspunten:

- De lijst met namen voor de geïnterviewden voor het transitieproject levenslang leren in het kader van de visie 2050 werd rondgestuurd.
- De minister volgde het advies van de stuurgroep en keurde de aanpassing van het jaarplan van SONO 2017 goed (vrije ruimte visie 2050 + onderzoekslijn 1.3).
- Overleg met het Rekenhof. Dat overleg heeft intussen plaatsgevonden en zal in de toekomst op regelmatige basis plaatsvinden. Het overzicht van de plannen van het Rekenhof werd meegestuurd.

- Overbevraging van scholen. Departement, Inspectie en Rekenhof zullen elkaar op regelmatige basis informeren over hun planning met betrekking tot bevragingen van het onderwijsveld, met het oog op afstemming en reductie van planlast. De voorzitter wijst op de bestaande policy van het beleidsdomein O&V, waarin veel aandacht is voor reductie van bevragingen en maximaal hergebruik van administratieve data. De voorzitter merkt op dat hogeronderwijsinstellingen en secundaire scholen zelf vaak bevragingen organiseren (onder meer voor oefeningen en eindwerken), wat druk zet op de overbevraging. Daarom wenst hij dit thema ook op de agenda te zetten bij Vliir en Vlhora. Een stuurgroeplid suggereert om ook het onderwijsveld (directies en hoger onderwijs) te informeren over de bestaande gegevensbronnen om dubbele gegevensopvraging te vermijden. Het departement neemt deze suggestie mee en zal exploreren hoe die informatie beter kan doorstromen (bijvoorbeeld via de website onderwijsonderzoek). Binnen SONO wordt er afgestemd om te vermijden dat dezelfde scholen door verschillende onderzoekslijnen gelijktijdig worden gecontacteerd voor een bevraging.

2. Stand van zaken van de outputs van de verschillende onderzoekslijnen

Melissa Tuytens licht de stand van zaken toe (zie powerpointpresentatie). De onderzoeksoutput verloopt volgens planning.

Welke rapporten willen de stuurgroepleden graag gepresenteerd zien op een volgende bijeenkomst van de stuurgroep? De vertegenwoordiger van de SERV is geïnteresseerd in de paper rond arbeidsmarktperspectieven van beroepsgerichte opleidingen (OL 1.7).

3. Jaarverslag 2016: advies aan minister (bijlage: [jaarverslag](#) en [financieel verslag + tabel](#))

Melissa Tuytens licht het jaarverslag en financieel verslag toe.

De voorzitter verzoekt om in toekomstige jaarverslagen meer aandacht te besteden aan overkoepelende activiteiten, zoals de valorisatie (bv website) en de interne werking. Verder zijn er geen opmerkingen bij het jaarverslag.

Voor het financieel verslag kan er nog geen goedkeuring gegeven worden want de controle is nog niet afgerond.

De stuurgroep keurt het jaarverslag 2016 goed. De goedkeuring van het financieel verslag zal gebeuren via schriftelijke procedure.

De opdrachtgever plant controles ter plaatse om na te gaan of de financiële stukken goed bewaard worden. De stukken zullen niet centraal op de zetel bewaard moeten worden, maar mogen bewaard worden in de verschillende instellingen. Deze zullen beurtelings gecontroleerd zullen worden. De instellingen in Gent komen daarbij eerst aan de beurt.

4. Inhoudelijke bespreking van een selectie van twee papers en discussie

- a. [“Helpen talenbeleid en taalscreening taalgrenzen verleggen? Een reviewstudie naar effectieve taalstimuleringsmaatregelen”](#)

Kris Van den Branden (KUL) licht het rapport toe (zie powerpoint).

De reviewstudie lijst de elementen op die volgens wetenschappelijk onderzoek effectief zijn voor taalstimulering. Het onderzoek toont aan dat de schoolteams slechts gedeeltelijk deze effectieve praktijken benutten (er is bijvoorbeeld weinig aandacht voor formatieve evaluatie). Ze wijzen ook op een aantal pijnpunten van het talenbeleid. Internationaal onderzoek toont aan dat andere landen met gelijkaardige problemen kampen. Ook in andere landen is er weinig aandacht voor taal bij niet-taalleerkrachten en is er een spanning tussen de praktijk en de wenselijke situatie. De onderzoekers formuleren ook hun aanbevelingen over de rol van de overheid: schoolteams sensibiliseren en informeren, ruimte voor professionalisering voorzien, belang van teambuilding benadrukken en voldoende ondersteuningskader bieden. Er is geen onderzoek naar de impact van de maatregelen inzake taalscreening, en aangezien deze maatregel vrij uniek is, is er ook geen evidentie voorhanden uit internationaal onderzoek. Summatieve centrale testen en examens hebben voordelen en gevaren. De onderzoekers adviseren dat de overheid strenger moet zijn op het realiseren van basisgeletterdheid van alle leerlingen, vanuit de vaststelling in onderzoek dat het aantal laaggeletterde leerlingen eerder toeneemt dan afneemt.

Discussie

- Krijgen deze inzichten uit wetenschappelijk onderzoek voldoende aandacht in de lerarenopleiding? Kris Van den Branden pleit voor meer aandacht bij de vorming van niet-taalleerkrachten. Het raamwerk “13 doelstellingen in een dozijn” is weliswaar niet dekkend maar bevat interessante aanknopingspunten.
- Onderzoek naar implementatie van CLIL: de suggestie om de inspanningen te bundelen. CLIL kan als hefboom fungeren voor het talenbeleid binnen schoolteams. Het aanbod van CLIL is echter nog vrij beperkt.
- Kan er inspiratie gehaald worden uit methodeonderzoek? Freinetscholen besteden bijvoorbeeld veel aandacht aan taal. De onderzoekers wijzen er op dat er in de methodescholen wel aandacht is voor taal, maar niet altijd volgens de goede praktijken zoals gekend uit het wetenschappelijk onderzoek (er is bvb. vaak minder aandacht voor expliciete instructie).
- Belang van thuistaal binnen de schoolmuren, kan dit niet explicieter in de beleidsaanbevelingen worden meegegeven? De onderzoekers hebben dit niet zo expliciet geformuleerd omdat de onderzoeksbasis hier eerder dun is.

b. “Extra middelen, meer gelijke onderwijskansen? De effectiviteit van de compensatiefinanciering voor scholen met leerlingen uit kansengroepen onder de loep”

Ides Nicaise en Emilie Franck (KUL) geven een toelichting bij het rapport (zie powerpoint).

Het betreft een reviewstudie van onderzoek naar de effectiviteit van compensatiefinanciering.

In Vlaams en internationaal onderzoek is er weinig evidentie voor de effectiviteit van de compensatiefinanciering. De onderzoekers gaan vervolgens in op de mogelijke oorzaken voor de zwakke leerwinsteffecten.

Aanbevelingen van de onderzoekers:

- Goede afbakening van de doelgroep: worden de middelen voldoende gericht ingezet voor de leerlingen die er het meest behoefte aan hebben? Een stuurgroeplid merkt op dat hier het onderscheid moet gemaakt worden tussen middelen voor omkadering en werkmiddelen. De aanbeveling heeft betrekking op de werkmiddelen.
- Spreiding over de leeftijdsgroepen. ‘The sooner we start, the further they go’, er moet voldoende aandacht zijn voor de voorschoolse periode. Een verschuiving van het

zwaartepunt van de financiering zou mogelijk de effectiviteit ten goede kunnen komen.

- Oog hebben voor de context, meer in het bijzonder de ongelijkheid tussen GOK scholen. Behalve de leerlingenkenmerken zou men ook kunnen bekijken of schoolkenmerken kunnen meegenomen worden in de compensatiefinanciering. Ze zullen inspiratie zoeken bij buitenlandse voorbeelden om dit verder te onderzoeken. Verder suggereren ze het inzetten van geoormerkte investeringen in verdeskundiging van het schoolteam.
- Actief werken aan desegregatie.
- Aanwending van de werkingsmiddelen: ze wijzen op de aanbevelingen van het Rekenhof en de obpwo studie.
- SES-beleid in het gewoon basisonderwijs. Ze pleiten voor een sterkere aansturing vanuit de overheid.
- Neem de niet-cognitieve uitkomsten mee in rekening. Dit is vooral een suggestie voor (verder) onderzoek.

De paper bevat werkhypothese voor verder onderzoek voor onderzoekslijn 1.3.

Discussie:

De gegevens uit de (herhalings)peilingen bieden mogelijkheden maar zijn tot op heden weinig geanalyseerd vanuit deze thematiek.

Een nulmeting en effectmeting is moeilijk omdat het beleid incrementeel tot stand kwam.

Verder is er discussie en onenigheid over de suggestie van de onderzoekers dat het beleid weinig effect heeft gehad, want we weten niet wat de situatie zou geweest zijn zonder dit incrementele GOK-beleid. De onderzoekers beamen en geven aan dat ze niet willen suggereren dat er weinig effect is, maar eerder dat er nog weinig over geweten is. In de toekomst zullen ze met nieuwe onderzoekstechnieken een meer verfijnd beeld kunnen geven.

Over de suggestie van het verschuiven van maatregelen naar het kleuteronderwijs. Ook hier stelt zich de vraag of en hoe dit effectief kan worden aangepakt. Ides Nicaise wijst op het Europees CARE-onderzoek dat recent werd uitgevoerd. De suggestie wordt gemaakt om het CARE onderzoek verder te dissemineren in functie van het Vlaamse beleid.

In een interne analyse op de onderwijsdatabanken vond men een sterke negatieve correlatie tussen GOK scholen en anciënniteit: dit kan mogelijk de effectiviteit van SES omkadering neutraliseren. De suggestie wordt gemaakt om deze informatie te delen met de onderzoekers.

De beleidssamenvatting kan ongenueanceerd overkomen, met name de stelling dat de effecten beperkt blijken te zijn. De onderzoekers zullen de conclusies bekijken. De vraag is niet zozeer: werkt iets of niet, maar wel: onder welke voorwaarden kunnen we een effectief SES beleid voeren?

Is de verdeling van de middelen voldoende geconcentreerd? Deze vraag werd nog niet door de onderzoekers bekeken.

5. Varia

- a. Vraag LISO – mantelzorg. Het departement WVG zoekt samenwerking met het departement O&V in kader van onderzoek en beleidsvoorbereiding over het thema 'jonge mantelzorgers'. Er is momenteel geen cijfermateriaal over de prevalentie van deze problematiek bij Vlaamse leerlingen. Om overbevraging te vermijden, is een integratie binnen een bestaande survey verkiesbaar boven een aparte survey. Daarom werd de suggestie geformuleerd om een korte module inzake jonge mantelzorg te integreren in de LISO bevraging van mei 2018. Het LISO team staat principieel positief ten aanzien van deze

vraag. De vraag zal verder uitgewerkt en geoperationaliseerd worden in een samenwerking tussen het LiSO team en de departementen O&V en WVG.

- b. De voorzitter meldt dat de Vlaamse Regering vandaag de definitieve goedkeuring gaf aan de aanpassing van het Besluit van de Vlaamse Regering op de universitaire Steunpunten waardoor het Steunpunt vanaf 2017 de mogelijkheid krijgt om een reserve van 20% in plaats van 5% aan te leggen. Meer info zie [https://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-regering/beslissingenvlaamse-regering?publication_date=pick&publication_date_1\[min\]\[date\]=02-06-2017&publication_date_1\[max\]\[date\]=02-06-2017#147227](https://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-regering/beslissingenvlaamse-regering?publication_date=pick&publication_date_1[min][date]=02-06-2017&publication_date_1[max][date]=02-06-2017#147227)

1. Opvolging verslag vorige stuurgroep (2 juni 2017)

Het verslag wordt goedgekeurd

2. Onderzoekslijn 2.1: Leraar 21ste eeuw: wijziging jaarplan 2017

Peter Van Petegem licht het agendapunt toe. Bij de ontwikkeling van de survey botste men op moeilijke keuzes en knelpunten. De problematiek werd aan de opvolgingsgroep voorgelegd. De opvolgingsgroep adviseerde om over te stappen naar een meer kwalitatief georiënteerd onderzoek. Dit heeft geleid tot een gewijzigd voorstel. De onderzoeksvraag blijft dezelfde, maar de methode wijzigt (verschuiving van kwantitatief naar kwalitatief onderzoek). De 'waarom' vraag kan door de kwalitatieve benadering ook beter geanalyseerd worden.

De stuurgroep gaat akkoord met dit voorstel tot aanpassing.

3. Bespreking Jaarplan 2018 en advies aan de minister (+ voorstel onderzoekslijn 3.1 + motiverend document 3.1 + 3.2 verduidelijkingen bij jaarplan)

Melissa Tuytens licht het jaarplan kort toe.

Globaal genomen sluiten de jaarplannen aan bij het meerjarenplan. Voor 1.1 (LiSO) zal volgend jaar instrumentontwikkeling en gegevensverzameling plaatsvinden, met verschillende vragenlijsten en met een ontwikkeling van toetsen wiskunde. Daarnaast worden ook inhoudelijke rapporten opgeleverd rond de evolutie van 1998 tot 2018 (LOSO vergeleken met LISO).

Onderzoekslijn 1.2 (spijbelen en VSV) loopt af in 2018. De nadruk ligt op indicatoren die een rol spelen bij identificatie van spijbelen en VSV en bij de uitdagingen en knelpunten waar scholen mee geconfronteerd worden (participerende observatie en review).

In onderzoekslijn 1.3 (GOK) volgt verdere analyse naar ongelijkheden in Vlaams onderwijs, alsook een studie vanuit internationaal vergelijkend perspectief.

Voor onderzoekslijn 1.4 (M-decreet) staat survey onderzoek en beschrijvende analyses op het programma, alsook analyses op LiSO data en casestudies.

In onderzoekslijn 1.5 (taal) zullen de surveydata verwerkt worden. Er zal ook kwalitatief onderzoek gebeuren naar taalstimulerings- en taalscreeningspraktijken.

Voor onderzoekslijn 1.6 naar evaluatie en diversiteit staat de analyse en rapportering van de verzamelde data (casestudies) op het programma.

Voor onderzoekslijn 1.7 zullen verschillende werkpakketten (WP) worden opgeleverd, met name WP2 en WP3 over de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt met focus op zorg-, STEM- en lerarenopleidingen, WP4 over de arbeidsmarktwaarde van een hoger scholingsniveau, WP5 over de impact van dbso en leertijd, WP11 met een ex-ante reflectie over de veralgemening van duaal leren.

Onderzoekslijn 2.1 (de leraar van de 21ste eeuw) zal zich toespitsen op eindrapportering.

Onderzoekslijn 2.2 (collectief leren en buitenschools leren) omvat een module over teamteaching (casestudie) en een module over buitenschools leren.

Onderzoekslijn 2.3 (personeelsbeleid vanuit schoolperspectief): hier zullen casestudies bij 4 scholen worden uitgevoerd ter voorbereiding van de ruimere casestudies. Een tussentijds rapport wordt voorzien.

Onderzoekslijn 2.4 over de loopbaan van de onderwijsprofessionals gaat van start. Dit gaat onder meer over de keuzes van onderwijsprofessionals doorheen de loopbaan. Er volgt een literatuurstudie en interviews. Over de literatuurstudie zal gerapporteerd worden in 2018.

In onderzoekslijn 3.1 over de financiering in basis- en secundair onderwijs zijn er **belangrijke wijzigingen** op basis van de bespreking van een door de onderzoekers voorgesteld alternatief op de laatste opvolgingsgroep. De effectmeting werkingsmiddelen blijkt moeilijk uitvoerbaar wegens methodologische beperkingen en problemen. Daarom werd een alternatief voorstel uitgewerkt waarin ook wordt vooruitgekeken naar 2019 en 2020, dat zich in 2018 in eerste instantie richt op een efficiëntieanalyse van de toegekende middelen in hun geheel (ipv specifieke focus werkingsmiddelen) voor zowel basis- als secundair onderwijs. Daarnaast zijn er werkzaamheden voor de analyse van de impact van de nieuwe omkadering in het basisonderwijs (zoals ook initieel voorzien), wordt er gestart met de voorbereidingen voor een survey (uitrol voorzien in 2019) rond de aanwending van lestijden in het basis- en secundair onderwijs en zullen er in het (reeds voorziene) kwalitatieve luik rond de aanwending van SES-lestijden in het basisonderwijs meer cases worden bestudeerd dan aanvankelijk voorzien.

Onderzoekslijn 3.2. Hier werden een aantal verduidelijkingen gespecificeerd in een apart document. In 2018 wordt gerapporteerd over twee werkpakketen: over schoolvoorkeuren van ouders en een evaluatie van de dubbele contingentering aan de hand van simulaties.

Onderzoekslijn 3.3 over studiekostenmonitor. In 2018 is een bevraging voorzien bij de instellingen en lerenden en tweede vragenlijst voor ouders.

Vragen en opmerkingen vanuit de stuurgroep:

Waarom ligt de focus bij de analyse van het inschrijvingsbeleid (3.2) op gegevens van Gent? De reden ligt bij de beschikbaarheid van kwaliteitsvolle data.

De aanpassing van onderzoekslijn 3.1 werd besproken op de opvolgingsgroep van onderzoeksdomein 3 en omtrent de laatste versie werd nog een schriftelijke procedure georganiseerd. Daaruit worden twee aandachtspunten verduidelijkt. Voor de efficiëntieanalyse zullen de variabelen nog verder geoptimaliseerd worden (zowel aan de input als de outputkant). Bij de analyse van de omkadering basisonderwijs ligt de scope bij de volledige financiering en niet enkel bij de SES-lestijden.

Hoe gebeurt de analyse van de werkingsmiddelen? Het nieuwe voorstel is om te kijken naar het gehele pakket van middelen, om na te gaan of de GOK-middelen efficiënt worden gebruikt. De afzondering van het effect van de werkingsmiddelen kan om methodologische redenen niet worden gemaakt. Er komt ook een survey bij scholen om na te gaan hoe ze hun middelen aanwenden. Dit betreft een vrij fundamentele herziening van de onderzoekslijn 3.1 ten opzichte van de oorspronkelijke planning. Het is belangrijk dat de verwachtingen dan ook overeenkomstig worden aangepast.

De vraag wordt gesteld of onze wijze van financiering (met toekenning van de middelen aan schoolbesturen en met vrije aanwending) uniek is, dan wel of andere landen dit op een gelijkaardige manier doen. Dit valt eerder onder de onderzoekslijn 1.3.

Conclusie.

De stuurgroep geeft een gunstig advies aan het jaarplan 2018.

De Stuurgroep geeft een gunstig advies voor de voorgestelde aanpassingen in onderzoekslijn 3.1.

De stuurgroep gaat akkoord met de verduidelijking van het jaarplan 2018 bij onderzoekslijn 3.2

4. Invulling vrije ruimte 2018 (longlist van voorstellen uit opvolgingsgroepen + advies VLOR)

De vrije ruimte heeft als bedoeling flexibel te kunnen inspelen op nieuwe kennisvragen. De thema's moeten bij de beleidsagenda van de minister passen, de expertise moet aanwezig zijn binnen SONO, en de vragen moeten onderzoekbaar zijn.

Er kwamen ook dit jaar vele voorstellen binnen vanuit verschillende geledingen. Ook de VLOR gaf hierover een advies.

Om de bespreking te faciliteren werden de voorstellen onderverdeeld in 4 categorieën.

1) timing issue of overlap met bestaande initiatieven of minder urgent

➤ 1D Diversiteit en diagnostiek.

Is relevant, maar wordt reeds bekeken in de **bestaande onderzoekslijnen** van M-decreet en evaluatiebeleid. We bekijken eerst wat daar uit komt.

➤ 1E Toekenning getuigschrift basisonderwijs.

Discussie. Dit is een belangrijk en actueel thema tengevolge de herziening van de eindtermen. De onderzoekslijn evaluatiebeleid is weliswaar niet specifiek op deze vraag toegespitst, maar kan hopelijk wel relevante informatie aanleveren. Transbaso (Strategisch Basisonderzoek gefinancierd door IWT/FWO over de overgang van Basis naar Secundair onderwijs) wordt binnenkort vrijgegeven en biedt mogelijk informatie en inzichten over deze materie. Het doctoraatsonderzoek van Kristin Vanlommel behandelt de materie hoe klassenraden omgaan met leerlingendata. Ook de Inspectie ziet ruimte om dit thema op te nemen bij de doorlichtingen. Bij de uitvoering van het LiSO veldwerk werd opgemerkt dat de scholen secundair onderwijs niet altijd zicht hebben op het feit of de leerlingen een getuigschrift hebben. **De suggestie is om het bestaande onderzoek te screenen en samen te brengen vooraleer hierover nieuwe opdrachten te geven.**

➤ 1F Leerlingmobiliteit tussen secundaire scholen

Het voorstel wordt interessant bevonden, maar hier stelt zich een timingsprobleem. **Het landschap secundair onderwijs is in volle beweging, zodat dit onderzoek snel gedateerd dreigt te raken.**

➤ 2B Ondersteuningsnetwerken op zoek naar ondersteuning

Ook hier stelt zich een **timingsprobleem**. Bij de onderwijsverstrekkers (opvolgingsgroep 1B) was er de vraag om te temporiseren. Bovendien overlapt deze vraag met de bestaande plannen in de onderzoekslijn van het M-decreet.

➤ 2C ROK en scholen: Hoe is het gesteld met de interne kwaliteitszorg?

Ook hier stelt zich een timingsprobleem. Het ROK zit nog in een startfase. De stuurgroep stelt voor de implementatie af te wachten om vervolgens gerichte vragen te stellen. 2D Teamteaching in het secundair onderwijs

Dit voorstel sluit aan bij de bestaande plannen onderzoekslijnen OD2. Het voorstel is om de **output** van het onderzoek in het basisonderwijs **af te wachten**.

➤ 2F De effectiviteit van kennisdeling binnen het team

Het betreft relevante kennisvragen. Het voorstel is om eerst de **output van onderzoekslijnen OD2 af te wachten**.

2) Integreren binnen bestaande onderzoekslijnen van SONO

▶ 1B Vergelijkende indicatoren van equity funding.

Dit voorstel sluit aan bij wat reeds in het aangepaste **jaarplan 2017 voor onderzoekslijn 1.3** staat beschreven. Het is moeilijk te verantwoorden hiervoor bijkomende middelen vrij te maken.

- ▶ 2G Horizontale differentiatie om de vlakke loopbaan te doorbreken

Dit voorstel **overlapt sterk met de planning in OD2.3** en kan daar mogelijk geïntegreerd worden.

- ▶ 3A Onderzoek Rapport Rekenhof rond gelijke onderwijskansen in het gewoon basisonderwijs
- ▶ 3B Meer cases kwalitatief onderzoek effectmeting van de SES-lestijden in het gewoon basis- en secundair onderwijs. Hierbij wordt verduidelijkt dat het gaat om het opnemen van cases in het secundair onderwijs.

3A en 3B worden samengenomen in de bespreking.

Voorstel 3A lijkt op een controle/validatie van het onderzoek van het Rekenhof, wat principieel moeilijk ligt. Er zijn al gesprekken geweest tussen het Rekenhof en SONO onderzoekers. Het is wel nuttig om verder te reflecteren over de vaststelling van de correlatie tussen leerlingvolgsystemen en gelijke kansen en de aanbevelingen hierover van het Rekenhof. Het voorstel is om dit in SONO verband verder te bekijken, en dit vanuit de **inzichten van verschillende onderzoeksteams en onderzoekslijnen van SONO**.

De **kennisvragen van 3B zijn reeds opgenomen in de meerjarenplanning**. De bedoeling van het budget van de vrije ruimte is in principe om nieuwe kennisvragen te beantwoorden, niet zozeer om bestaande onderzoekslijnen uit te breiden. Vandaar wordt dit voorstel niet weerhouden. Bovendien is het jaarplan (2018) reeds vrij fundamenteel aangepast. Dit maakt het moeilijk om hierover bijkomende middelen (vrije ruimte) vrij te maken.

3) Te verkennen of het past in de ad hoc ruimte buiten SONO

- ▶ 2A Kwaliteitsontwikkeling in scholen

De stuurgroep vindt dit een belangrijk thema, maar stelt zich de vraag of de timing optimaal is. De promotor-coördinator van SONO geeft aan dit als een horizontaal thema over alle onderzoekslijnen te willen behandelen. Het zou interessant zijn op basis van verschillende onderzoeken te gaan kijken wat er over schoolbeleid kan gezegd worden, maar daarvoor is het nu nog wat te vroeg. De stuurgroep stelt voor om dit voorstel onder categorie 2 (**binnen SONO te bekijken**) te plaatsen.

- ▶ VLOR: Duaal leren: juridische en pedagogische aspecten van deze leerweg

De **juridische aspecten vallen niet onder het expertisedomein van SONO**. Er is al onderzoek naar gebeurd, maar dit moet geüpdatet worden. Conclusie: te bekijken hoe dit vanuit de kanalen voor juridische dienstverlening kan opgenomen worden.

- ▶ VLOR: Hoger onderwijs: instroom, doorstroom en uitstroom van kansengroepen

Hoger Onderwijs zit **niet in de scope van SONO**. Er is hierover wel capaciteit binnen het departement (**monitoring**).

- ▶ VLOR: Deeltijds Kunstonderwijs: een nulmeting voor de hervorming

Dit valt **niet binnen de context van SONO**, maar dient wel verder bekeken te worden in de ad hoc ruimte buiten SONO.

- ▶ VLOR: Volwassenenonderwijs: een nulmeting voor de nieuwe financiering

Dit valt **niet binnen de context van SONO**, maar dient wel verder bekeken te worden in de ad hoc ruimte buiten SONO.

4) In aanmerking voor vrije ruimte

► 1A Alternierend leren van leerlingen met een beperking

Het betreft een kennisvraag die al langer gesteld wordt en die actueel is in het kader van duaal leren. Het beantwoorden van deze vraag vereist wel een relatief groot onderzoek, wat zou impliceren dat er geen ruimte overblijft voor een tweede onderzoek op de vrije ruimte van 2018.

► 1C Vreemde talen in het basisonderwijs (zie ook VLOR)

Ook deze kennisvragen worden reeds langer gesteld. Er zijn een aantal recente wijzigingen in de regelgeving. Wat zijn de succesfactoren van effectieve talenverwerving in het basisonderwijs? Zijn de genomen taalmaatregelen in overeenstemming met de onderwijsinzichten? Dit zou beantwoord kunnen worden via een reviewstudie.

► 2E Master basisonderwijs

IKV hervorming lerarenopleiding kreeg de Vlaamse Onderwijsraad de opdracht om een advies te geven inzake de master basisonderwijs.

Een internationale literatuurstudie zou relevant zijn om Vlaams beleid te inspireren.

De invalshoek moet verder scherp gesteld worden. Er wordt aangegeven dat het interessant kan zijn de vraag te verbreden en te bekijken hoe je door je personeelsinzet – bijv. door de inzet van masters – de onderwijskwaliteit in het basisonderwijs kan versterken.

In SONO OD2 stelde men reeds vast dat masters begeerd zijn in het basisonderwijs, maar veel meer vaststellingen kon men tot op heden niet maken.

De stuurgroep heeft als taak de minister te adviseren bij de keuze van het thema. Gezien de budgettaire ruimte, is er de keuze tussen ofwel 1A, ofwel de combinatie van 1C en 2^E.

De meningen lopen uiteen. De vertegenwoordiger van Ahovoks geeft de voorkeur aan thema 1A. Vanuit de opvolgingsgroep van onderzoeksdomein 1B was er een sterke steun voor het voorstel 1C.

Aangezien beide opties valabel zijn, stelt de stuurgroep voor om in het advies aan de minister de twee opties te beschrijven zonder een voorkeur aan te geven.

In het advies aan de minister zullen twee opties worden voorgelegd: (1) voorstel 1A en (2) voorstel 1C en 2^E.

5. **Stand van zaken van outputs en valorisatie-activiteiten van verschillende onderzoekslijnen (presentatie door onderzoekers)**

Melissa Tuytens geeft overzicht van de opgeleverde outputs. De volgende rapporten zijn intussen vrijgegeven:

- OL 1.1:

- De evolutie van niet-cognitieve resultaten in de eerste graad secundair onderwijs. Analyse van de leerlingvragenlijst in het LiSO-project
- De rol van de eerdere schoolloopbaan bij overgang naar het secundair onderwijs
- Schoolteamvragenlijst LiSO: resultaten maart 2016
- OL 1.2:
 - Scholen die verbinden. Naar een beter begrip van de impact van binding en een ‘autoritatief’ schoolklimaat op spijbelen
 - Spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten in internationaal perspectief. Maakt het type onderwijssysteem een verschil?
- OL 1.5:
 - Helpen talenbeleid en taalscreening taalgrenzen verleggen? Een reviewstudie naar effectieve taalstimuleringsmaatregelen
- OL 1.7:
 - De arbeidsmarktperspectieven van een beroepsgerichte opleiding. Een analyse van de eerste jaren van Vlaamse schoolverlaters op de arbeidsmarkt
- OL 2.2:
 - Team Teaching: Wat, waarom, hoe en met welke resultaten. Een verkenning van de literatuur

De bovenstaande rapporten kunnen geraadpleegd worden via de website van SONO en via de onderzoekswebsite van het departement.

De volgende rapporten zijn opgeleverd, de vrijgaveprocedure loopt nog. Sommige rapporten zijn nog in herwerking.

- OL 1.1:
 - Onderwijsvormen en schoolse prestaties
 - Onderwijsvormen en academisch zelfconcept
 - De klassamenstelling in het eerste jaar secundair onderwijs in Vlaanderen: effecten op leerlingen
- OL 1.3:
 - Extra middelen, meer gelijke onderwijskansen? De effectiviteit van de compensatiefinanciering voor scholen met leerlingen uit kansengroepen onder de loep
 - The effectiveness of equity funding in education in Western countries. A survey of the literature
- OL 1.4:
 - An analysis of research on inclusive education: a systematic search and meta review
- OL 1.6:
 - Literatuurstudie: Evaluatie en diversiteit
- OL 1.7:

- Tussentijds rapport over WP 2: Hoe verloopt de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt voor jongeren uit STEM-, zorg- en lerarenopleidingen in vergelijking met andere (geen vrijgave gevraagd)
- OL 2.3:
 - Personeelsbeleid in onderwijs: Een review van veelvoorkomende HRM-praktijken in scholen
- OL 3.1:
 - Overzicht financiering Vlaams basis- en secundair onderwijs
 - Specific interventions in equity funding. A review of policy interventions
 - The impact of additional funds for schools with disadvantaged students. A regression discontinuity design

Vervolgens geeft Melissa Tuytens een overzicht van **valorisatie-initiatieven** van SONO.

- OL 1.1 (LiSO):
 - De jaarlijkse LiSO studiedag vindt dit jaar plaats op 12 december 2017. De uitnodiging volgt binnenkort. De onderzoekers doen een warme oproep om deel te nemen. Dirk Van Damme geeft de keynote over de toekomst van het secundair onderwijs, daarna volgen lezingen over onder meer mentorschap en onderwijs-arbeidsmarkt.
 - Om de disseminatie van de resultaten van LiSO te bevorderen werden bevattelijke fiches over de verschillende onderzoeksresultaten beschikbaar gesteld op de website.
- OL 1.2 (spijbelen en VSV):
 - Eén van de SONO-papers is gepubliceerd in Youth And Society.
- OL 1.7 (onderwijs-arbeidsmarkt)
 - Op 25 oktober was er een beleidsseminarie in samenwerking met de Sociaal Economische Raad van Vlaanderen en de Vlaamse Onderwijsraad.
- OL 1.5 (taalstimulerende maatregelen)
 - Er werd een praktijkbrochure opgesteld rond taalstimulerende maatregelen. Het betreft een valorisatie van de vrijgegeven reviewstudie.
- OL 2.2 (collectief leren en buitenschools leren)
 - Inzichten uit een vrijgegeven reviewstudie werden omgezet in een praktijkbrochure.
- OD3
 - Vanuit Onderzoeksdomein 3 wordt op 30 november en 1 december een conferentie georganiseerd over “equity in education”. Stuurgroepleden kunnen gratis participeren. Het definitief programma ligt vast.
 - (Ook in 2018 – op 27 maart - is er een conferentie voorzien, met onder meer de internationaal gerenommeerde onderwijs econoom Hanushek.)

6. Varia en verdere afspraken

Er zijn vragen naar de termijn van vrijgave. Na de oplevering volgt een vrijgavevraag aan de minister. Er is geen vaste termijn. De onderzoekers geven aan dat de vrijgave soms tot 6 maanden oploopt en dat dit nadelen heeft naar valorisatie. De vertegenwoordiger van de Vlaamse Onderwijsraad treedt de vraag naar een snellere vrijgave bij, verwijzend naar de belangen van de gebruikers.

- Kleine budgettaire verschuivingen 2017

Er worden twee kleine budgettaire verschuivingen voorgesteld:

OL 1.4 vraagt een verschuiving van personeel naar werking van 3386,97 Euro.

Motivatie: er is een overschot op personeelsmiddelen te wijten aan het feit dat de wetenschappelijk medewerker begroot was op postdoc niveau maar pas in de loop van 2017 doctoreerde. De eerste maanden werd deze medewerker dus niet als postdoc betaald. Dit saldo kan ingezet worden op werking aangezien redelijk wat werkingsmiddelen nodig zijn voor verplaatsing casestudy's, dataverzameling, uittypen interviews, ...

OL 2.1 vraagt een verschuiving van 4500 Euro van personeel naar werking.

Motivatie: (1) aanstelling van een tweede medewerker vergt aankoop van computer en basisuitrusting; (2) extra kosten voor jobstudenten omdat het aantal gerealiseerde interviews hoger ligt dan het aantal voorziene interviews en (3) overschot op wedde veroorzaakt door een tijdelijke onderbezetting.

De stuurgroep gaat akkoord met de voorgestelde verschuivingen.

- Publicatie SONO-outputs op website onderzoeksonderzoek

SONO papers worden na vrijgave vaak aangeboden aan wetenschappelijke journals. Deze vorm van wetenschappelijke valorisatie is een win-win: de onderzoekers kunnen publiceren in gezaghebbende journals, de kwaliteit van het onderzoek verbetert door de peer review en het SONO onderzoek krijgt internationale invloed en visibiliteit.

De problematiek stelt zich dat de uitgevers soms vragen dat de publicaties niet langer gratis beschikbaar worden gesteld via internet maar exclusief aan het tijdschrift toebehoren. In de regel worden de onderzoeksrapporten op de website gepubliceerd. De opdrachtgever stelt als uitgangspunt dat de SONO rapporten die deel uitmaken van de jaarplannen integraal beschikbaar blijven via de voorziene pagina's op de onderzoekswebsite. Het betreft beleidsonderzoek dat bekostigd werd via publieke middelen, het is belangrijk dat de resultaten vrij beschikbaar zijn. Pragmatische oplossingen zijn mogelijk, bijvoorbeeld door de SONO papers die voorliggen voor publicatie te herwerken (onder meer als resultaat van de peer review) waardoor ze niet identiek zijn aan de vrijgegeven SONO-rapporten.

Deze problematiek overstijgt het steunpunt SONO. De problematiek leeft ook op Europees niveau en bij het FWO. Het is niet billijk dat de overheid investeert in onderzoek dat daarna niet vrij beschikbaar is. Op hoger beleidsniveau zouden gesprekken kunnen aangegaan worden met tijdschriften om de artikels gratis ter beschikking te stellen.

VERSLAG STUURGROEP SONO

datum: 26 maart 2018

Aanwezig: Jeroen Backs (DOV), Katrijn Ballet (DOV), Bieke De Fraine (KUL), John De Plecker (DOV), Kaat Delrue (Arteveldehogeschool), Anton Derks (DOV), Geert Devos (UGent), Mia Douterlungne (VLOR), Ignace Glorieux (VUB), Kasper Ossenblok (DOV), Mike Smet (KUL), Miekatrien Sterck (DOV), Melissa Tuytens (UGent), Els Vermeire (Onderwijsinspectie). Voor agendapunt 4: Steven Groenez, Nele Havermans en Thomas Wouters (KULeuven).

Verontschuldigd: Ilse Laurijssen (VUB), Elke Struyf (UA), Mieke Valcke (SERV), Veerle Van de Velde (AGODI), Liselotte Van De Perre (Ahovoks), Peter Van Petegem (UA), Lieven Viaene (Onderwijsinspectie).

voorzitter: Jeroen Backs

verslaggever: Anton Derks

Agenda

1. Goedkeuring en opvolging [verslag vorige vergadering](#) (27/10/2017)
2. Stand van zaken van de verschillende onderzoekslijnen met een overzicht van de opgeleverde en geplande outputs en valorisatie-initiatieven
3. Onderzoek in de 'vrije ruimte' rond Stress en welbevinden van schoolleiders: presentatie van de belangrijkste conclusies en discussie over de resultaten
4. Onderzoekslijn 3.2: Onderzoek Schoolse Segregatie en Dubbele Contingentering: presentatie van de belangrijkste conclusies en discussie over de resultaten
5. Varia

1 GOEDKEURING EN OPVOLGING VERSLAG VORIGE VERGADERING
(27/10/2017)

Opmerkingen bij het **vorig verslag**:

- Agendapunt 4, voorstel vrije ruimte over de juridische en pedagogische aspecten van duaal leren. De vertegenwoordiger van de Vlor had opgemerkt dat dit zou kunnen opgenomen worden in een samenwerking tussen onderwijsjuristen en onderzoekers van het steunpunt SONO. Dit punt ontbrak in het verslag.
- Agendapunt 5: bij het overzicht van de opgeleverde maar niet vrijgegeven onderzoeken ontbreekt het rapport 'Onderzoek kostenbeheersing' (vrije ruimte). Er wordt gevraagd naar de stand van zaken van vrijgave. De voorzitter geeft aan dat de minister heeft beslist om de vrijgave te koppelen aan het onderzoek van de studiekostenmonitor, dat eind 2018 wordt opgeleverd. Mia Douterlungne van de VLOR drukt hier haar verwondering over uit.

De minister heeft het **jaarplan 2018** goedgekeurd.

Er is zeer recent een beslissing genomen inzake de invulling van de **vrije ruimte**. De minister opteert voor de **twee reviews**: de review **vreemde talen in het basisonderwijs** en de review over **masters in het basisonderwijs**. Dit voorstel betreft één van de twee door de stuurgroep voorgestelde scenario's. Kris Van den Branden (CTO) en Bieke De Fraine/Charlotte Struyve (CO&E) zouden mogelijk ingezet worden voor deze reviews. De betrokkenheid van Arteveldehogeschool lijkt eveneens aangewezen. De kostenverdeling tussen de twee reviews is nog niet bepaald en zal na verder intern overleg (DOV) gespecificeerd worden.

Mia Douterlungne vraagt naar een terugkoppeling van de minister over het **advies van de VLOR** over de vrije ruimte.

2 STAND VAN ZAKEN VAN DE VERSCHILLENDE ONDERZOEKSLIJNEN MET EEN OVERZICHT VAN DE OPGELEVERDE EN GEPLANEDE OUTPUTS EN VALORISATIE-INITIATIEVEN

Melissa Tuytens geeft een overzicht van de onderzoekslijnen. Zie hiervoor [de powerpoint](#).

Een aantal rapporten die reeds meer dan drie maanden zijn opgeleverd zijn nog niet vrijgegeven. De onderzoekers van het steunpunt zijn vragende partij voor een vlotter verloop van de vrijgave. De voorzitter brengt op regelmatige tijdstippen de vraag naar vrijgave aan het kabinet in herinnering.

Mia Douterlungne onderstreept het **belang van spoedige vrijgave**. Verschillende organisaties werken momenteel aan hun memoranda. Het SONO onderzoek vormt hiertoe belangrijke input.

3 ONDERZOEK IN DE 'VRIJE RUIMTE' ROND STRESS EN WELBEVINDEN VAN SCHOOLLEIDERS: PRESENTATIE VAN DE BELANGRIJKSTE CONCLUSIES EN DISCUSSIE OVER DE RESULTATEN

De promotor Geert Devos geeft een toelichting bij de conclusies en de beleidsaanbevelingen uit het rapport ([zie powerpoint](#)).

De aandacht gaat uit naar drie specifieke groepen: sterke schoolleiders, schoolleiders in scholen met een groot verloop van schoolleiders, en schoolleiders met minstens 5 jaar ervaring in een school met veel lage SES leerlingen.

Burn-out is het gevolg van langdurige negatieve stress en werd gemeten met Maslach burn-out indicator. Ze interviewden directies in basisonderwijs en secundair onderwijs, er was een korte schriftelijke vragenlijst bij 34 schoolleiders en er werden focusgroepen georganiseerd.

Bevindingen over factoren die bijdragen aan stress en welbevinden.

De jobtevredenheid varieert van gemiddeld tot hoog. Ongeveer de helft van de schoolleiders bevindt zich in de middencategorie, dit wil zeggen dat ze symptomen van burn-out vertonen. Zij geven vaak aan dat ze het beroep willen verlaten. Dit doet zich ook en in dezelfde mate voor bij de sterke schoolleiders, alsook bij de scholen met veel lage SES leerlingen. De meeste burn-out zit bij de directies in de moeilijkste scholen, met name de scholen met veel directiewissels (vooral in het basisonderwijs). Depersonalisatie/cynisme doet zich weinig voor. Burn-out blijft vaak onder de radar.

De self-efficacy ligt hoger in scholen met sterke schoolleiders, maar ook in scholen met ervaren schoolleiders met veel lage SES leerlingen.

Interpersoonlijke relaties en autonomie zijn factoren die in belangrijke mate bijdragen aan welbevinden. In scholen met veel wissels is er meer weerstand ten aanzien van vernieuwingen. De meningen over de algemene waardering van het beroep zijn verdeeld.

Welke factoren dragen bij aan verstoord welbevinden? Veel directies wijzen op de problematiek van administratieve planlast. De inspectie helpt om vernieuwing op gang te brengen maar doorlichtingen dragen volgens de perceptie ook bij tot planlast. Vele directies hebben de indruk dat pedagogische taken ondergesneeuwd worden door door de administratieve planlast en door andere taken (zorgtaken, infrastructuur, vergaderingen...). Directies die kunnen delegeren kunnen hier beter mee om. Men heeft ook het gevoel te weinig inspraak te hebben in wetten en decreten, alsook dat het niet altijd duidelijk is hoe de overheid of de koepel ondersteuning kan bieden. Er is misnoegdheid over bepaalde aspecten met betrekking tot de verloning en de vlakke loopbaan.

Aanwerving, aanvangsbegeleiding en professionalisering. Er is bij de aanwerving geen overaanbod van geschikte kandidaten. Bijna alle directeurs hebben een vorm van aanvangsbegeleiding genoten, ze zijn vooral tevreden over de coaching/mentoring, terwijl de meningen over de vormingen meer verdeeld zijn.

Bestuurlijke schaalvergroting. Hierover zijn de percepties verdeeld. De sterke schoolleiders zijn hierover het meest sceptisch, ze zijn gesteld op hun autonomie. Anderen zien belangrijke voordelen, bijvoorbeeld als bepaalde taken meer centraal in plaats van door de directies zouden kunnen opgenomen worden.

Aanbevelingen van de onderzoekers:

Ook sterke schoolleiders tonen tekenen van burn-out. Er moeten maatregelen genomen worden om het schoolleiderschap te ondersteunen en het beroep aantrekkelijker te maken.

Al van bij de vorming en opleiding is aandacht voor welbevinden en burn-out nodig. Een uitwisseling tussen peers kan stressreducerend werken.

Er zijn ook structurele maatregelen nodig. In het basisonderwijs is er nood aan bijkomende administratieve omkadering. Directeurs die een team vormen met andere personeelsleden kunnen de uitdagingen beter aan, ook in de kleinere scholen. Er is ook in het basisonderwijs nood aan meer omkadering voor beleidsondersteuning. Er is soms ook een gevoel van machteloosheid ten aanzien van vast benoemde slecht functionerende leraren. Er is behoefte aan de vervangingspool om jonge gemotiveerde leerkrachten aan te trekken.

We dienen ook verder in te zetten op de reductie van de administratieve taken, die vaak ingegeven is door de neiging van scholen/directies om alle beslissingen op papier te zetten om zich te kunnen verantwoorden (bureaucratisering). Het ROK biedt op dit vlak interessant potentieel.

Naar versterking toe van de aanwerving, is het belangrijk om de aantrekkelijkheid van de job te verhogen, door meer omkadering te voorzien en door gedeeld leiderschap. Er is vooral vraag naar meer omkadering, niet naar meer loon. Toch is er frustratie over het loon bij een aantal directies, die soms minder verdienen dan leraren met veel anciënniteit. De visie rond de vorming van schoolleiders dient aangescherpt te worden.

Over de schaalvergroting zijn de meningen verdeeld. Mits bepaalde randvoorwaarden kan schaalvergroting voordelen opleveren. Het heeft potentieel om gericht te werken aan de professionaliteit van scholen, en het creëert een platform om taakbelasting van schoolleiders te reduceren

Discussie:

Het is belangrijk om onderscheid te maken naar verschillende soorten schoolleiders. Sterke schoolleiders ervaren echter wel gelijkaardige vormen van stress en welbevinden als de andere schoolleiders.

De sector van onderwijs is sterk gericht op intermenselijke relaties. Is dit vergelijkbaar met andere sectoren? Dit valt op basis van het onderzoek moeilijk te zeggen.

Hoe moeten we de vaststelling interpreteren dat sterke schoolleiders weigerachtig staan ten aanzien van schaalvergroting? Het onderzoek roept interessante vragen op over de relatie tussen schaalvergroting en autonomie. Schaalvergroting hoeft niet noodzakelijk aanleiding tot een verkleining van de pedagogische autonomie van de deelnemende instellingen.

4 ONDERZOEKSLIJN 3.2: ONDERZOEK SCHOOLSE SEGREGATIE EN DUBBELE CONTINGENTERING: PRESENTATIE VAN DE BELANGRIJKSTE CONCLUSIES EN DISCUSSIE OVER DE RESULTATEN

De rapporten worden voorgesteld door de onderzoekers Nele Havermans, Thomas Wouters en Steven Groenez. Zie hiervoor [de powerpoint](#).

Evolutie van de schoolse segregatie in Vlaanderen (2001-2015).

De onderzoekers zien een stijgende tendens van de segregatie in basisonderwijs, met uitzondering van het Brussels Hoofdstedelijk gewest (BHG). Er zijn grote regionale verschillen. In het secundair onderwijs is er in alle provincies, alsook in BHG, een stijging.

De segregatie is het hoogst in LOP gebieden. In kleuteronderwijs in de LOP-gebieden is er een afname van de segregatie en een convergentie met de niet-LOP gebieden. De toename van de segregatie doet zich vooral voor in gemeenten waar geen sterke capaciteitsdruk is.

Er is nood aan meer diepgaande analyse om uitspraken te doen over dubbele contingentering. Het heeft vooral effect op de instappers, dit is een langzaam proces. Het werkt enkel in LOP gebieden en als er een lokaal capaciteitsprobleem is.

Evaluatie van dubbele contingentering (DC).

De analyse over de impact van de DC is gebaseerd op administratieve data van instappers kleuteronderwijs en op een bevraging van LOP-deskundigen. De analyse wijst uit dat naarmate er meer capaciteitsdruk is in een LOP-gebied, er een daling kan vastgesteld worden van de segregatie ten gevolge van de DC. Men kan de reikwijdte van DC vergroten door het uit te breiden naar alle gebieden met capaciteitsdruk, en/of door quota op te leggen (maar dit laatste beperkt de keuzevrijheid van ouders), of via toelatingsacties (zoals School in Zicht).

Het inschrijvingsdecreet werd besproken in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement op 7 maart 2018. De aanleiding was het debat nav kamperende ouders.

Reflecties van de onderzoekers bij enkele elementen uit de discussie.

- (1) Het capaciteitstekort ligt aan de grondslag van het probleem. Er zijn investeringen nodig op het vlak van capaciteit in specifieke regio's.
- (2) Vrije schoolkeuze en sociale mix, leven die op gespannen voet? De huidige regeling wil zoveel mogelijk ouders/leerlingen hun school van voorkeur geven (efficiëntie). DC is een zachte manier om sociale mix te bevorderen, ze treedt pas in werking vanaf het moment dat de vraag groter is dan het aanbod. In dat geval is het de facto onmogelijk dat alle leerlingen zich kunnen inschrijven in de eerste school van hun keuze. Vanuit efficiëntieoverwegingen zou men kunnen overwegen om wissels tot te laten.
- (3) Zal sociale mix spontaan ontstaan? Leidt 'diversere' bevolkingssamenstelling automatisch tot meer sociale mix in de buurt of op school? Voor wat betreft de indicatorleerlingen (opleiding

moeder en schooltoelage) zijn hier weinig aanwijzingen toe, spontaan doet zich een toename van de segregatie over de tijd voor.

- (4) Gebruik en eventuele aanpassing van algoritmes. Behalve DC en toeval kan men ook rekening houden met afstand, gradatie van de voorkeur, chronologie, .. Het afstandscriterium heeft een duidelijke logica, maar heeft als risico dat er op termijn toenemende buurtsegregatie ontstaat (dit blijkt uit buitenlandse voorbeelden). De aanduiding van de voorkeurschool is positief vanuit de vrije schoolkeuze. Maar het kan ook strategisch gedrag veroorzaken (want ouders kennen de risico's om bepaalde scholen bovenaan te plaatsen) en buurtsegregatie bestendigen (in combinatie met het buurtcriterium). Men kan overwegen om wissels toe te laten, weliswaar onder bepaalde voorwaarden. Toevalscriterium: dit criterium wordt enkel toegepast als er tekorten zijn, hier speelt geen strategisch gedrag. Hier dient gekozen te worden tussen enkelvoudig of meervoudige loterij.

Vragen en discussie:

Er is weinig aandacht voor de centrale aanmeldingen in de presentatie. De onderzoekers denken dat er een groot draagvlak is voor uniformiteit in de tijdslijn van aanmelding. De idee om Vlaanderenbreed een centrale aanmelding in te voeren, daarover is wellicht minder consensus. Het is ook technisch complex, zeker wanneer de voorkeurscholen van de betrokken persoon zich over meerdere regio's/LOP-gebieden uitstrekken.

Zijn de rapporten vrijgegeven? De rapporten worden eerst aan de meerderheidspartijen bezorgd en in een latere fase vrijgegeven.

Bijkomende investeringen in capaciteit zijn geen voldoende voorwaarde om de kampeertoestanden te stoppen. Deze toestanden kunnen zich ook voordoen in een regio zonder algemene capaciteitsdruk, met name bij een aantal 'populaire' scholen.

De volgorde van voorkeurschool lokt strategisch gedrag uit. Dit betekent dat de gegevens over het aantal ouders die hun eerste keuze hebben kunnen realiseren niet altijd betrouwbaar zijn. Bovendien doen zich nadien nog vele verschuivingen voor (kinderen die hun aanmelding niet omzetten in een inschrijving) en kan een deel van de kinderen toch ingeschreven worden in één van hun voorkeurscholen.

Idealiter dienen ook de schoolwijzigingen na de eerste maanden van het nieuwe schooljaar gemonitord te worden.

DC heeft een beperkt effect op segregatie. Het feit dat het effect beperkt is kan logischerwijs verklaard worden door het gegeven dat het pas in werking treedt bij scholen waar de vraag groter is dan het aanbod.

Discussie: wat met 'groepsaanmeldingen' van bijvoorbeeld kansrijke ouders in kansarme concentratiescholen? Als de groep die zich aanmeldt groter is dan het contingent, dan kan dit met het systeem van DC bemoeilijkt worden. Dit werpt de vraag op van de streefcijfers van de contingenten. Maar het systeem van groepsaanmeldingen kan volgens de onderzoekers de DC niet vervangen, dit zou onrechtvaardig zijn ten aanzien van ouders die niet over een netwerk beschikken.

5 VARIA

Er zijn geen variapunten.

VERSLAG STUURGROEP SONO

////////////////////////////////////

datum: 19 juni 2018

Aanwezig: Jeroen Backs (DOV), Katrijn Ballet (DOV), Bieke De Fraine (KUL), John De Plecker (DOV), Kaat Delrue (Arteveldehogeschool), Anton Derks (DOV), Geert Devos (UGent), Mia Douterlungne (VLOR), Isabelle Erauw (DOV), Ilse Laurijssen (VUB), Kasper Ossenblok (DOV), Mike Smet (KUL), Miekatrien Sterck (DOV), Elke Struyf (UA), Melissa Tuytens (UGent), Mieke Valcke (SERV), Caroline Van Brabant (AGODI), Els Vermeire (Onderwijsinspectie).

Verontschuldigd: Ignace Glorieux (VUB), Veerle Van de Velde (AGODI, vervangen door Caroline Van Brabant), Liselotte Van De Perre (Ahovoks), Peter Van Petegem (UA), Lieven Viaene (Onderwijsinspectie).

voorzitter: Jeroen Backs

verslaggever: Anton Derks

////////////////////////////////////

Agenda

1. Goedkeuring en opvolging [verslag stuurgroep](#) 26/03/2018
2. Proces van totstandkoming beleidsaanbevelingen: presentatie van [voorstel](#) en goedkeuring
3. [Jaarverslag](#) en [financieel verslag 2017](#): bespreking en advies aan minister
4. Stand van zaken en planning lopende onderzoekslijnen en valorisatie: [presentatie](#) door Steunpunt SONO
5. [Reviewstudie inclusief onderwijs](#): [presentatie](#) door onderzoekers en discussie
6. Varia

1 GOEDKEURING EN OPVOLGING VERSLAG STUURGROEP 26/03/2018

Het verslag wordt goedgekeurd.

De vertegenwoordiger van de SERV maakt een informatieve aanvulling. De Stichting Innovatie & Arbeid van SERV rapporteert in het kader van de werkbaarheidsmonitor ook gegevens naar de werkbaarheid van leerkrachten.

2 PROCES VAN TOTSTANDKOMING BELEIDSAANBEVELINGEN: PRESENTATIE VAN VOORSTEL EN GOEDKEURING

Jeroen schetst de problematiek. Doel is om de kwaliteit van de beleidsaanbevelingen te verhogen. Het voorstel kwam tot stand na overleg met de leden van het dagelijks bestuur van SONO.

Wat houdt het voorstel van de nieuwe aanpak in?

- Het onderzoeksrapport bevat geen beleidsaanbevelingen maar enkel de conclusies van het onderzoek en een duidelijke beleidssamenvatting.
- Na de laatste opvolgingsgroep wordt een traject gestart met geïnteresseerde stakeholders, experts van het ministerie en onderzoekers om te komen tot verschillende mogelijke beleidspistes (werkgroep beleidsaanbevelingen).
- Voor het traject is er een co-trekkerschap van het departement (SBO en inhoudelijke afdeling) en het Steunpunt SONO. Het traject wordt georganiseerd en begeleid door het departement, door de afdeling SBO.
- We proberen dit voor een eerste keer uit voor de twee reviews die in de vrije ruimte 2018 opgestart worden. We starten hiervoor het traject na oplevering. Hiervoor hebben we ook het akkoord van beide promotoren.
- Voor de bestaande onderzoekslijnen behouden de huidige aanpak: onderzoeksrapport met beleidsaanbevelingen en beleidssamenvatting.
- De opvolgingsgroep waakt strenger dan nu het geval is over de kwaliteit en nuance van de geformuleerde beleidsaanbevelingen.

Het voorstel leidt tot een uitgebreide discussie. Vragen en opmerkingen van de stuurgroep:

- Hoe garanderen we de onafhankelijkheid van onderzoekers? Als er onenigheid bestaat, dan worden meerdere opties voorgelegd.
- De vertegenwoordiger van de VLOR maakt een aantal bezwaren tegen het voorstel en geeft aan er niet mee akkoord te zijn.
 - Procedureel: ze had graag het voorbereidend document bij het versturen van de agenda ontvangen, om een standpuntbepaling vanuit de organisatie te kunnen voorbereiden.
 - Inhoudelijk: de VLOR vindt dat de onderzoekers in eigen naam in het rapport de beleidsconclusies vanuit de eigen expertise en professionaliteit moeten kunnen schrijven. Als de onderzoekers fouten maken, dan valt dat onder hun verantwoordelijkheid. De administratie en de minister kunnen de beleidsaanbevelingen wel of niet volgen en aanpassen, maar dat dient transparant te gebeuren. Ze verwijst hierbij naar de rapporten van het Rekenhof als voorbeeld. Ze is wel voorstander van een valorisatietraject en een maatschappelijk debat in dialoog met de onderzoekers, om te zoeken naar draagvlak en het

afwegen van belangen, maar dit gebeurt volgens de VLOR best nadat het onderzoeksrapport, met inbegrip van de autonoom geformuleerde beleidsaanbevelingen, is opgeleverd.

- De vertegenwoordiger van de SERV sluit zich hierbij aan. Het is volgens haar een meerwaarde van de steunpunten dat de onderzoekers zelf beleidsaanbevelingen maken. Ze is wel akkoord om het experiment uit te proberen en om in de opvolgingsgroepen strenger toe te zien op de kwaliteit van de aanbevelingen.
- De voorzitter verduidelijkt dat er voorheen problemen zijn geweest met rapporten met niet onderbouwde beleidsaanbevelingen. Dergelijke incidenten verkleinen mogelijk het draagvlak voor beleidsonderzoek. Het is niet de bedoeling te raken aan de autonomie van onderzoekers. De onderzoekers kiezen zelf de methodologie en aanpak. Ze kunnen ook eigen standpunten innemen tijdens het valorisatietraject. Als er geen consensus is, dan worden de verschillende standpunten transparant naast elkaar weergegeven.
- De promotor-coördinator van SONO merkt op dat de kwestie gevoelig ligt bij de onderzoekers. Men wil garanties dat de autonomie gegarandeerd blijft. Het feit dat de vrijgave van onderzoek soms lang op zich laat wachten wekt wantrouwen. Hij is wel akkoord om de nieuwe aanpak uit te testen met de twee reviewstudies.
- De vertegenwoordiger van de inspectie is blij verrast met het initiatief. De beleidsaanbevelingen zijn vaak een heikele stap in het onderzoek. Ze is vragende partij dat de discussie ten gronde wordt gevoerd. Ze vindt het positief om de aanbevelingen in een grotere groep uit te werken en draagvlak te creëren. Ze stelt vast dat niet alle onderzoekers vragende partij zijn om duidelijke beleidsaanbevelingen te formuleren. Het onderzoek zelf moet vrij kunnen gebeuren.
- Volgens een stuurgroep lid gaat de vergelijking met het Rekenhof niet op, het Rekenhof draagt immers in tegenstelling tot het departement O&V geen beleidsverantwoordelijkheid.
- Een stuurgroep lid merkt op dat na de vrijgave alle actoren zich vrij kunnen mengen in het debat. Dat geldt dus zeker ook voor de onderzoekers. Bovendien hoeft het valorisatietraject met de formulering van beleidsaanbevelingen niet te leiden tot een consensus.
- Een ander stuurgroep lid wijst op de extra workload voor onderzoekers die dit nieuwe voorstel met zich meebrengt.

De stuurgroep komt tot de volgende conclusie.

- De nieuwe werkwijze wordt uitgetest met de twee reviews.
- Nadien beoordelen we gezamenlijk of en hoe we hiermee verder gaan en wat daartoe de noodzakelijke randvoorwaarden zijn. Daarbij zal voldoende aandacht uitgaan naar randvoorwaarden die betrekking hebben op het respecteren van de autonomie van de onderzoekers. We formuleren indicatoren waaraan we het succes van een werkwijze kunnen afmeten.

3 JAARVERSLAG EN FINANCIËEL VERSLAG 2017: BESPREKING EN ADVIES AAN MINISTER

Het jaarverslag 2017 werd besproken op de verschillende opvolgingsgroepen. Deze geven allen een positief advies. Er zijn geen opmerkingen geformuleerd. Melissa Tuytens licht het jaarverslag toe. Het jaarverslag is conform het jaarplan.

Vorige week vond de SONO onderzoekersdag plaats, om na te denken over dwarsverbindingen over de onderzoekslijnen heen.

Het jaarverslag besteedt ook aandacht aan de valorisatie-initiatieven.

Het financieel jaarverslag wordt momenteel nog nagekeken. Na de stuurgroep volgt een schriftelijke procedure voor de goedkeuring van het financieel jaarverslag.

De vertegenwoordiger van de VLOR drukt haar appreciatie uit voor de activiteiten van het steunpunt SONO maar ze betreurt dat veel rapporten nog niet zijn vrijgegeven. Dit bemoeilijkt het gebruik en de valorisatie van het onderzoek vanuit de VLOR en haar geledingen. Ze dringt aan op snellere vrijgave. De stuurgroep sluit zich hierbij aan en de vraag tot vrijgave binnen redelijke termijnen zal door de administratie aan de minister worden voorgelegd.

De stuurgroep keurt het jaarverslag goed. Het financieel verslag wordt nog nagekeken, dit zal via schriftelijke procedure verder worden afgehandeld.

4 STAND VAN ZAKEN EN PLANNING LOPENDE ONDERZOEKSLIJNEN EN VALORISATIE: PRESENTATIE DOOR STEUNPUNT SONO

Melissa Tuytens presenteert de opgeleverde en geplande outputs van SONO en de geplande valorisatie-initiatieven. De [presentatie](#) is beschikbaar op sharepoint.

Vragen vanuit de stuurgroep:

Melissa Tuytens vraagt dat men haar bij alle belangrijke mails, ook deze waarin vrijgave van onderzoek gecommuniceerd wordt, in cc zet. Op die manier kan ze het overzicht bewaren.

Bij elke vrijgave dient dit naar alle leden van de betreffende opvolgingsgroep gecommuniceerd te worden (via mail).

Geplande valorisatie initiatieven:

- LiSO studiedag 13 december 2018
- Team teaching studiedag (voorjaar 2019)
- Valorisatie van reviewstudies voor PBD's en lerarenopleiders in samenwerking met VLOR. Het gaat over de reviews van Taalstimulerende maatregelen, Inclusief onderwijs, Personeelsbeleid, Evaluatiebeleid en Teamteaching
- SONO studiedag 4 oktober 2018.

VLOR is vragende partij voor valorisatietrajecten in dialoog met het onderwijsveld om het draagvlak te vergroten. Randvoorwaarde is dat er voldoende budget wordt voorzien voor valorisatie.

Op 14 februari 2019 organiseert het departement in samenwerking met de VLOR een Interactieve inspiratiedag voor leraren en onderzoekers. Doel is onder meer om mensen uit de onderwijspraktijk directer in contact brengen met onderzoekers. De Nederlandse NRO geldt hier als een voorbeeld.

5 REVIEWSTUDIE INCLUSIEF ONDERWIJS: PRESENTATIE DOOR ONDERZOEKERS EN DISCUSSIE

Elke Struyf licht het rapport toe (zie [presentatie](#)). De review werd gepubliceerd in het Engels, met Nederlandstalige beleidssamenvatting.

Deze review is in feite een review van reviewpublicaties. Na een brede verkenning selecteerde men volgens een methode een beperkt aantal (n=26) relevante kwaliteitsvolle reviewstudies.

De 5 thema's uit de analyse werden gestructureerd volgens het schema: input, proces, outcome.

1ste thema: attitudes ten aanzien van inclusief onderwijs, bij leraren ouders, en medeleerlingen (input). Ervaringen en kennis hebben een positieve impact op attitudes.

2de thema: professionele ontwikkeling van leraren gericht op inclusief onderwijs. De professionele ontwikkeling is meer effectief als het focust op specifieke noden van leerlingen en op specifieke bezorgdheden van leraren in hun onderwijscontext.

3de thema: praktijken die inclusief onderwijs in de hand werken (proces). Twee soorten praktijken krijgen daarbij aandacht: (1) extra ondersteuning van leraren, (2) ondersteuning door medeleerlingen voor leerlingen met specifieke onderwijsnoden.

4de thema: leerlingenparticipatie (uitkomsten), met daarin aandacht voor sociale participatie en academische participatie. Er zijn (kleine) aanwijzingen dat een inclusieve setting leidt tot betere ontwikkeling van academische en beroepsvaardigheden.

5de thema: reflecties over onderzoek naar inclusief onderwijs. Die studies hebben aandacht voor de responsiviteit van het onderzoek en de samenwerking met practici. Eveneens belangrijk is een goede omschrijving van de begrippen.

Men stelde ook een aantal hiaten vast in de 26 overzichtsartikelen. Er zijn in deze selectie bijvoorbeeld geen systematische studies over de attitudes van de leerlingen met bijzondere onderwijsbehoeften (wel van medeleerlingen), en ook niet die van directies. Er is weinig onderzoek over het schoolbeleid en didactische praktijken in de klas.

Conclusie: professionele ontwikkeling van leraren, gebaseerd op goede praktijkvoorbeelden die leiden tot succesvolle ervaringen, en gelegenheid tot intervisie of bespreking van concrete casussen achteraf, is van vitaal belang voor de implementatie van inclusief onderwijs.

De stuurgroep complimenteert de onderzoekers voor dit onderzoek. Op de valorisatie dag (najaar) zal hier verder op gewerkt worden, in dialoog met verschillende actoren.

6 VARIA

VLOR doet een oproep: "wetenschappers aan het woord". Open oproep naar wetenschappers voor het leveren van een bijdrage aan een reader over visies over onderwijs.

<https://www.vlor.be/oproep-voor-wetenschappers-uw-visie-op-onderwijs>

De volgende vergadering gaat door op 29 november 2018.